Skugga-Sveinn eða Útilegumennirnir

Förord till den elektroniska utgåvan

This dramatical work has been digitized as 300 dpi jpg-files for Bækur.is by National and University Library of Iceland and been adapted to Project Runeberg in June 2014 by Ralph E.

SKUGGA-SVEINN

EBA

Ú TILEGUMENNIRNIR

SJÓNLEIKITli í FIMM ÞÁTTUM

EFTIll

yVÍATTHÍAS floCHUMSSON

ÖNNUIÍ PltENTUN, liItEYTT OG LÖOUB

REYKJAVÍK Ko8tnaðarmaðuk: Sigurður Khibtjánsson 1898SKUGGA-SVEINNSKUGG A-S VEINN

EÐ A

UTILEGUMENNIRNIR

SJÓNLEIKUR í FIMM ÞÁTTUM EFTIH

yVÍATTHÍAS jJ OCHUMSSON ÖNNUR PRENTUN, BREYTT OG LÖGUÐ

REYKJAVÍK K08TNADARMAÐUR SlQURÐUR kri8tján88on. 1898.Reykjavik. - LsafoldarprentsmiðjaFORMALl.

Útilegumennirnir, sem ósjálfrátt hafa viðast hvar lilotið nafnið » Slcug g asveinn*, eru nú 35 ára gamlir; birtast þeir nú loks aftur á prenti og í dálitið breyttri viynd. Var fyrir löngu þörf á, að prenta leik þenna upp, því hann hefir, eins og kunn-ugt er, náð eigi litlum vinsœtdum; enda hvatti mig sjálfan til að láta prenta hann aftur sú ástœða, að eftirrit hans eru víðar en i einum stað niður komin, og með þeim, eins og auðvitað er, nokkrar misritanir, ef eigi innskot, úrfellingar og aðrar breytingar. — Þetta vildi ég fyrir löngu fyrirbygt hafa, og loks félck ég bóksala Sigurð Kristjánsson til að kaupa af mér útgáfurétt þessarar prentunar, og treysti vel hans drengslcap að annast útgáfuna, þótt ég sjálfur sé fjarri.

Ívað breytingarnar á þessum leik frá hinum prentaða (1864) snertir, þá hafa þœr sumpart mynd-ast smámsaman, eftir því sem mér og öðrum, sem vit höfðu á, hugnaðist að betur mœtti fara, en sumpart og mestmegnis gjörði ég breytingar á leiknum vetur-inn 1893. Verður nú hver að dœma um þœr eins og honum rétt þylcir, og mun þar sitt lítast hverjum, eins og vant er, þegar um smelck manna er að rœða. — Flestar breytingarnar eru fólgnar i því, að ég hefi stytt eintöl leiksins,]>ar sem þau virtust miðurVI

naudxynleg, því hiu almenna dramatisJca rec/la er, að nannleilcurinn sjrilfur (o: samtalið) skýri sem mest má verða bæði slcapseinkunnir persóna og framkvœmdir, svo og alla atburði og leiksloJc. Liggur og þar í þungamiðja hinnar dramatisku listar. FÁnnig þótti og það að hinu upphaflega smiði minu, að svo margt kom fram i leiknum, sevi litið eða ekkert studdi aðal-ganginn iða tafði fyrir, án þess að útúrdúra eða hvíldar vceri j örf — eins og stundum fer vel í trage-dium. Attnars hefir leikurinn í þe.ssari mynd sinni Jiegar verið leikinn, sem sé

í Winnipeg i hitt eðfyrra. Ritaði slcáldið Einar Hjörleifsson oy sömuleiðis séra Hafsteinn Pétursson mjög skynsamlegar athugasemdir um breytingarnar.

Sviði og búningum]>ori ég enn eklci að lýsa nákvœmlega, enda hyyg að vel megi una við Ukt snið á /jví, sem tiðlcast hefir, því hér er ekki um söguleyan leilt að tala, né mjög vissan tima. Mcst er i varið. að vel sé leilcið. Slcal ég liér að endingu leyfa mér að benda á, hverniy ég hefi huysað mér frá fyrstu útlit helztu persónanna og framlcomu eða snið.

Slcugga- Sveinn œtti jafnan að bera af öðrum bæði að vexti ogútliti; rödd hans sé bœði dimm og há, en]tó tilbreytiteg, eins og skap hans; sína trölla-rödd á hann að treyna sér svo, að nóg sé ávalt eftir, unz liann kveður sviðið. Undir niðri er liann hetja og elcki alveg fjarri öllum drengskap. Það eru örlög hans, sem gjört hafa liann að slikum heljarmanni.

Ögmundi breytti ég mest, því að frá honum varVII

lakast gengið i fyrri prentuninni. Hann á og að vera mikill maður og liraustur; hann er lika örlögum hrakinn, en hjá honum heflr hið hetra haft jafntefli eða fremur.

Hvað Harald snertir, er jafn-vavdasamt að lýsa honum, sem að leika liann. Sjálfsagt verður hann að vera ásjátegur og mikill yfirlits. Hann á að sameina i sér bœði barnið og hetjuna, enþó hvorugt um of.

Astu er oy mikill vandi að leika, en þó þykist Ég lwfa bætt og greitt til muna hennar hlutverk. Um aðrar persónur leiksins þarf litið að athuga; þær liafa og flest allar verið oftast leilcnar á þann sama hátt, sem ég liafði liugsað]>œr.

Lengstu kveðlinga leiksins Jmrf þvi að eins að syngja alla þegar leilcið er, á sviði, að þeir hafl hœfl-lega söngrödd, sem leilca.

Mesta list hvers leikara er, að lcunna að leika eðlilega og]>ó um léið samkvœmt skapseinkunn og öllu ásigkomulagi p ersó n un na r. Þar til heyrir, að liitta listarpunktinn, eða rétt hóf, þegar sýna skal hið svœsna eða hlœgilega. Hið svœsna og stórfellda liggur minst i ofsa og hávaða, heldur í jafnvœyi oy stjórn ofsans. Likt má seyja um hið hlœyitega, það er minst fólgið i skripalátum, heldur i lxverju viðviki leilcarans og jafnvel, ekki niinnst, i allri hans persónu. Listin að smiða gerfl og útlit hinna leikandi persóna, er og afar-þýðinyarmikil.

Akureyri i janúar 1s!>7.

Matthías Jochumsson.P E11S Ó N U11 L EI lv SINS:

Sigurður, lögréttumaöur i I)al. Asta, dóttir lians. J ó n sterki,

Gudda, hjú i l)al.

ö v e n d u r,

LArenzíus, sýslumaður. Margrét,])jónustu8túlka lians. Hróbjartur, vinnumaður lians. Helgi, G r i m u r Geir, ö r ani,

tíaldra-Héðinn, Skugga-Sveinn, Har a 1 d u r, 0 g ni n n d u r, Ketill,

Vojmaðir menn; 2 varðnienn; vofur.

atúdentar. kotungar.

útilegunienn.

Leilisviðiii or i 1. þætti stofii i I)h1. og stofa lijit LAronziusi; 1 5. þætti sama stofft i Dnl. Hinir þættir loiksins ÍHra fr«m A fjöllum uppi, noma I!. þáttur 1,—ö. atr. som sýnir aftur sUniu stofu L&renzíusar. — Timinn or fyrri hluti 17. aldar.FYRSTI ÞÁTTUR.

I. atriði.

Þingliússtofa i Dal; liún er nio?> fornu Bnifti; föstuni bekkjum umliverfÍR. Dyr hægra megin; lirerri hekkur

eðap&llur fyrir gafli ojr bortí 0£ í'ornir stólar.

SÍRurTiur situr vift borðið blaflar í minnisbók sinni.

S i g u r S u r:

Fjóra hesta í fyrra — og dugði ekki. Hvað marga í hitteðfyrra? — Scx, já sex hesta þarf óg að' fá. Grasa-hesturinn betri ei) mjölvættill. Stendur ujip og gengur nm gólf. (Jóð eru grösin; þau eru dyrmæt, en ekki dýr-keypt; þau eru frá Guði, en ekki kaupmanninum. Mað-urinn er sem gras, steudur þar, en ekki: sem grös. Grösin eru sífrjó, og falla ekki þó alt falli, menu og málleysingjar. Fyrst fellur grasið, svo skepnurnar: hesturinn fyrst, svo sauðurinn, svo kvrin, svo húsgang-urinn, svo bóndinn, svo konan, svo barnið, svo hund-urinn, svo kötturinn — það lifir lengst sem niönnum er lmmleiðast. Nei, eitt lifir og heldur lengst lifinu í öllu öðru, og það eru fjallagrösin. 1 þessu árferði veitir ekki af átta hestum. Svo er ferðin lystiferð — nenm eittlivað ískerist. Já, Jón 11111111 sterki er sjálfsagt að fari.

1G v a ii (1 n r

komur í gættina og kallar óftamiUa:

Hús — svslu — liúsbóndi góður — maöurinn er kominn í grænu golíati!

8 i g ii r Ö u r: Hvað ertu að þvaðra, drengur? Golíati?

G v e n d u r: Jv'i vist, sýslu — golíat —

G u d d a A bak vift Gvend: Það lá að þú skilaðir því svona, Guðimindur! Hann átti að segja, að syslumaðnrimi væri kominn og væri að fara úr burunui eða káfínuuni.

S i g u r S u r:

Eg skal koma. Fer a!> taka til i atofimni, en i þvi ksm-ur Lárenzius inn. Vertll velkominil!

2. atriði.

t

Sami. l.Aronzius.

L á r e n 7. í u s: Heill og sœll, vinur! Síg vildi sjá þig um leið og ég lyk við' þingaferðir minar í ár, búinu að vera þrjár vikur að heiuian. Hefir nokkuð til tíðinda orðið síðan?

S i g u r S u r:

Kkki það ég man. Eg er nú að búa mig á grasa-fjall. Eg ætla sjálfur.3

LárensifuB: Þaö er rótt, í slíkri ti'S er þörf aö afla sér grasa. Og — og svo væri vænt þú yrðir var einhvers fleira. Ferðu langt?

S i g u r ð u r:

Séu fjöll orðin fær eða ekki verri en í fyrra, ætla ég að tjalda fyrir sunnan Fögrubrekkur við Ofærugil, eða kanske alla leiö austur undir Þjófaskörðum. Kg hef Jón hórna nykomna, svaða eöa sterka, livað þeir kalla hann, með niór.

LáreuzíuB: Eg ætlaði að segja það: Þú ert víst ekki hættur að hugsa um útileguþjófana enn þá. Þar eru þeir! — Eg meina austur af afréttinum.

S i g u r ð u r:

þar ?]>að er nú niáske mikils til of mikið sagt, þó minu grunur segi, aö liórna megin jöklanna hafizt þeir við. En á fjárheimtum mfuum er ég löugu leið-ur orðiun. Vopnlaus ætla ég mér ekki að fara, og fimm cða sex liSgengir verðuni við, því þó ég sé sex-tugur eða rúmlega það, er skapið eftir og augun hef óg heil,

L á r e n z í u s: Mæl þú manna heilastur! Eg er einmitt að hugsa um að gjöra eun þá gangskör að því að leita um

þessi fjöll — leita af allan grun.

S i g u r ð u r:

l'etta líkar rnér.

1*4

L ár eii z í u s: Þykir þér þaö ekki uudarlegt, að uú í hálfau mán-uð hefir mig dreyuit á hverri eiuustu nóttu, að óg væri að fást við hann Skngga-Sveiu. Jfvað mörg ár eru síðau við hér urðum fyrst varir við hann?

S i g u r S u r

hugsar sig tim:

In-jú — fjögur — Sex, nei — sjö ár munu það

vera.

Láre n •/. í u s: Og nú þekkir hann nálega hver maður í hóraðinu: gráskeggjaður gaur með hrafnsfjaðrir í hettunni og með gamlan fornmanna-atgeir uni öxl!

S i g u r ð u r:

I'etta er heill flokkur; þeir hafa sóst fjórir saman — allir með vopnum. Kn livað sem því líður, er Sveinn höfuðpaurinn, enda liöfum við á fleira að minnast við Skugga-Svein en sauðastuld lians og rán.

L á r c n v. í u s: Harald bróður þinn og systur niína myrti enginn nenia liann!

S i g u r ð u r:

Sama hef ég ávalt sagt síðau. I'au hurfu eða urðu

úti.

L á r e n z í u s: Urðu úti — í júuímánuði! Eg var utauland.s, þáí skóla, því fór nlt som fór. — Jæja, |m'i ferðþ/naleið — vopnaðnr, segiröu, með hvað margt fólk?

S i g u r ð n r:

Fimm eða sex kai'lmenn svo eitthvað rusl í við-bót til nð tína grösin.

L á r e 11 z í u s: Far]jú varlega, og trú ekki um of lmg eða harð-ræði óreyndra — og varla Jóni Jjessum sterka, tal hans minnir fretnur ;i Hjörn en á Kára. — Það er líka ekki sjálfrátt, livað menn eru lirreddir við þennan karlskratta, og Eiríknr minn í Efraskarði sngði á þinginu um dag-inn, nð þnð víeri svnd að hengja slíknu afreksmann, þann eina, sagði hann, sem eptir væri í landimi! Hn, ha!

S i g ii r ð u r:

Jn, ekki te! ég hann nú með nfreksniönnmn, eu voðnmaður er liann, enda er því líkast, að sumir lialdi að allar illar vættir sóu í honum samnnkomnar. Eg hygg nú nð hann sé laus við alla galdra og forneskju og sléttnr og réttur illvirki og stigamaður. Eða hvað hyggur þú?

L á r e n /. í u s: Galdramál eru verstu mál, þau kann ég ekki með að fara, en — segðu mér nokkuð: Er það af vana, eða er mór það áskapað að mér verður illt, ef svo líður vika, að ekkert þjark keniur upp í syslunni?

S i g u r ð u r: l'ær vikurnar eru víst teljnndi, Lárus niiun.6

L á r e u sí í a s: Heyi'i óg að mað'ui' hafi gcfiö öðrum glóðarauga, fœ úg óðara matarlyst. Heyri ég áflog út úr þrœtu-bletti, skánar mér tannverkur, steli maður sauSarfalli batnar mór takstingur, og heyrist hásbrot eSa mann-slagur fer úr mór megnasta landfarsótt! Hi, hi!

S i g u r S u r:

Hi hi! Ollu gamni fylgir alvara. l>ú varst snemma sýslumannsefni, en])á fyrst verSur þú ungur í annaS sinn,

þegar þú sórð í liinar sauðsvörtu granii á Skugga-Sveini.

L á r e n z í u s: Vertú þá fyrstur til aS finna hann, en ég til aS heilsa karli og handsama.

S i g u r 5 u r:

l,'yrirgefÖu, óg gleymi gestrisniuni. Viltu ekki sitja, vinur?

Lár e n z í u s: Ekki er mór til setu boSið'. Far licill og findu nóg grös og nóg illþvði, og kom heill heim meS hvort-tveggja!

I'öir fttra.

3. atriði.

Astii. síðan Sigurður.

A b t a

kemur og sozt viTi borflið meíí saumn sinajsaumar og syngur:

Fíver vill sitja og samnasumar uóttu á?

Burt með dcyfö og drauma,

dag og líf aí5 sjá

fram um heiðrík heiðardrög;

syngja þar við sólargœtt

svanir himnalög.

Gyllir síblíð sunna silfnrhökluð fell, hlœr við lieilsubrunua lieiðbjart jökulsvell; en um hlíðar, holt og börð unir sæl við suni'irdyrð sauða fögur hjórð.

TCftir litla þOgn:

Eu ef eg þar findi æsknprúðan svein, svo við sjafnar yndi sitja mættum ein sumarnótt við svalan foss. Hver muu siðug silkirein synja þá um koss?

SigurTlur lcemur snögglBga inn. en hún stenclur upp.

S i g u r 8 u r

bystvir:

)>Koss« og »fois«, það kuunið þið að ríma! Hver hofir kent þér þessa kossa-vísu?

A s ta

feimin:

l'að — það er meiulaus vísa; óg var að ranla að gamni mínu.8

S i g u r S u r:

Jtea, tötriö mitt, })ú tckur ekki illa upp þó ég þusist. En þó er nú aimaö fyrir höndiim en að sitja viö kvæðaskap: ég legg af stað á grasafjallið strax í dag!

Asta

leggur liöndur um liáls föður sinum:

Heldurðu að þú megir ekki þusast eins og þú vilt? Æ hvað mér þykir vrent um þig, elsku pápi!

Kyasir lmnn.

S i g u r ð n r

s]ntkari:

Hvaða blessuð blfólæti; segðu mér: langar þig í nokkuð? líg vænti að það sé færra, sem ég get látið á móti þér.

A s t a:

Nei, mig laugar ekki 1 noitt; óg bef nóg af öllu.

Stendur liupsun'li.

S i g u r ð u r:

Hvað viltu, elsku-barn? J'ig langav víst í nokkuð? — Viltu — sykur? Viltu — skilding?

Á s t a:

Mig laugar ekki í ueitt, lieldur til nokkurs.

S i g u r ð u r:

Nú — til livers langar þig barnið gott?

Á s t a:

Ætlarðu þá aö gjöra það?9

S i g u r ð u r:

Ekki fvr en óg veit hvnð það er, barii.

Ásta:

Þú verður að lofa mér því, að gjöra það áður en ég segi hvað]>að só.

S i g u r ð u r:

Svona eruð þið, ekki uenia keipar og lceujar! Vitlaus væri óg, ef ég lofaði þér að láta eftir þér,]>að sem ég ekki veit hvað er. Kkki nema það þó!

A s t a

setui upp rauiiAsvip:

Nii só ég, að Guð tók liana móðnr mína, hún hefði ekki verið svona; hún sem var svo góð.

S i g u r ð u r:

Nú nú! hvernig læturðu? Kr ég ekki góður? lief éjj; ekki retíð veiið þér góður, sfðan]>ú mistir móður-ina?

Á s t"a

bliAari:

.K já,]>ú ert góður, elsku pápi. Kn er ég ekki einka-barnið þitt'í Lofaðu mér þessu, ég skal aldrei biðja svona aftur.

S i g u r ð u r:

]»að er]}á bezt])ú fáir viljann þinn, vandræða-skjóðan! Hvað viltu?

A s t a iuer» glettni:

(iettu pápi!10

>S i g u r ð u r:

Fara \ kaupstaSimi, vseiit' ég, mcðan ég ev í buvtu l A s t a:

(íettu betur!

S i g u r ð u r: Nú — mér luiðint: katipa bi.skupsfrúarbeltið.

Asta:

(Jettu betur!

S i g u r ð' u r

óþolinn)ó7>Qr:

l'ú vilt —]uí vilt fá kougsríki og konginn með' Ásta:

Gettu betur!

S i g u r ð u v: Iní vilt — þú vilt fá—löðrung!

sltur bana moT) gómunum i't vangann. Á s t a:

.)eg vil fara ;i grasafjallið með })ór!

S i g u r S u r:

Þarna crtu koniin! Hveruig gat óg nú séð við þessu? Itétturinn þinn vreri, að ég tæki nú orð mín aftur. Jæja, farðu, snautaðu; það er bezt að tröllin taki þig; þú skalt ábyrgjast, við liinir böfum aunað að gjöra. Xi'i—því ferðu þá ekki að búa þig'í11

á b 111 klappar ú kinn lionum:

Kærar þakkir, pápi minn! I'ú skalt ekki leugi þurfa aö bíða.

Fer.

S i g u r ð u r

kallar:

(Judda gamla! .lón, og þið hin!

4. atriði.

Sigarðar, (lailda, siftan Jón og Q-vonilur.

G u d d a lialtranrH:

Osköp kallaðirðu hvatskeytslega, litisbóndi minn, mér varð svo fiennt við, að hluturinn, seni óg hólt á, steypptist úr hóndunum á mór, og gigtin fór að grass-óra í mjöðmiuni. .lí já, jeg má muna tvenna tíðina. Önnnr var æfin — æ!

S i g u r ð n r:

Treystirðu þór, Gudda gamla, enn])á einu sinni til að sitja á hestsbaki nioð okkur fratn á fjöllin, því fáir liafa kunnað að taka og tína grasblað eins og þú?

(i u d d a:

Ætli óg megi ekki til að reyua það ; það er þá ekki skaðitin í rudda, þó cg fari. Já, óg (jat tínt grasblað. Onnur var m/n æfi — æ!

S i g ur ð u r:

Já, óg kannast við það, en farðu nú að tvgja þig.Heyrðu, það' mun bezt að láta Bensa smala, en lofa Gvendi þínum að vera með okkur; hann liefir gott af því strákurinn, að vera með fólki.

U u d d a

tippve7)ru7»'

Og ekki er hann orðinn svo lágur í loftinu, liann Guðmundur. Æ! þar kom nú ein kviðan! Jeg orð-lengi þaö ekki, að hann er í sumu falli tekinn til að slaga upp í vel liálf-fullorðið fólk. Hann á ekki heldur langt að stekja það, hann Ingimundnr Hákonarson, afi hans, i,at boriS sig.

S i g u r ð u r:

í hverju luuudi tívendur vera hþlzt orðinn nianns maki nú?

(í u d d a:

Seinast í niorgun át haun liispurslaust einn upp úr stífasta fjögra marka aski, liana nú, og tylli hann sér á tá nær halni vel upp á fjósbystluua; já, það getur hann drengurinn.

S i g u r ð u r:

Já, teldu nú ekki fleiri afreksverkin hans, heldur búSu þig og hann til ferSar. Það er bezt að þú sitjir á henni gömlu-Jörp, hún er þyð, þó hún sé sein, og ber þig, þó liún sé ívið liölt.

<j u d d a:

Já, ég byst við að þar hœfi skel tranti. Æ, önn-ur var æfin; — þegiðu, munnur!

Fer.13

J ó n og övemlur lionm.

.1 Ó 11:

Hvað skal nú gjöra, liúsbóndi sœll?

Si gu rðu r:

Fylgja mór á grasafjall, oða crtu vcl skóaSur?

J ó n:

Pmö skal þjónustan ábyrgjast; því að til þess er kvennfólk gjört, að miuni meiningu, að]iað passi skó og þjónustubrögð. Hvað getur líka verið meira áríð-andi í lífinu, nema karlmannaverk.

S i g u r ð u r:

Þú muut uú varla kalla grasaferðir karlmannaverk, en ég nieina, að ekkeit fíeti verið þarfara að gjöra þessa dagana, en aö afla scr slikra dvrindis-búdrvginda.

I ó n:

I'að er sjálfsagt að gjöra livert verk, sem hús-bóndinn skipar, en ckki fíet óg kallað búdrýgindi þremils grösiti; þctta er ekki alniennilegra manna matur, það er hrafna lirat handa húsgöuguruni og flökku-kindum. Skrattinu fjarri mór !

S i g u r S u r

i bræði:

Sei, sei! Heyrðu Jón! Til eins ætla óg að mælast við þig meðan þú dvelur í mínum húsum: láttu þór aldrei slík orð um 111111111 fara um fjallagrös; smánaðu hvert annað strá, scm á jörðunni þrífst, ef þú getur ekki annars þrifist; mnrgbölvað'u magálum; skammaðu14

skyr; blótaðu bolaspaði; hrópaðu vei yfir hangikjðti; baunfærðu brauð, graut, fisk, srajör, hval, hákarl, —

J ó 11

tekur fram í

Hákarl! Ekki mátti það minna kosta!

S i g u r ð u r:

Eu sjáðu fjallagrösin í friði!

I ó 11:

Nei, þá væri Jóni gengið, ef hann gleymdi uð lesa borðsálm yfiv góðum mat, t. a. m. sauðakjöti, vel hengdu —

S i g u r ð u r

tokur fram i

Já, hengdu! Hvað segirðu um að hengja með mér nokkra útilegumenn?

.1 ó n:

Hvað hengja — fást við útilegumenn? Ja,])á er bezt að hafa annað betra en sjálfskeiðinginn í vasanum.

S i g u r ð u r:

Vopn skaltu fá _— hárbeitt sax.

J ó n:

Nú, ég er til í allt. Og í fastatökum og hrygg-spennu á ég von á, að færri fari laugt með Jón, og óvíst aðliann rynni, [)ó]>ú sigaðir houum á blámann.

S i g u r ð u r:

Heyr þú, Gvendur,]>að er be/t að þú farir með.15

G v e 11 d u r:

Gvulaun, húsbóndi minn, ég verð' feginn.

S i g u r ð u r:

I'ið búið ykkur])á sem skjótast. Hestar eru nœrri og ny-járnaðir.

.7 (> n:

Flvttu þér m'i drengtötnr! Eftir Jóni þarf enginn að reka. Annars vonar mig, húsbóndi sæll, að ég reynist ekki lakari til fylgdar í stórræðum en sumir tveir.

Si g u rðu r:

Kappann reynir ekki fyr en á liólminn er komið. En flytið ykkur nú! .lón og Gvendur fora. Halfgrobbinn er Jón, og' líklega mestur í munniuum, og sknmmar-lega talar hann um grösin. Það er þá hann, Gvendur, Gudda, Asta niín og ég, auk Ara, Grínis og Kristjáns og Tumma, en þeir liafa tjald sér. Þetta er þá liðið. Ætli það sé ekki mest undir mór sjálfum komið, ef eitthvað upp á kemur. Hyssuhólkinn rg lagvopn tek ég með mór, og Jón saxið. En livað' segir það? .E, við þenkjum og ályktum, en annar ræður. Nú, það er gott. Lífið er stríð og mæða. Ni'i það er líka jgott.

Fer. v16

5. atriði.

Stof'a lijA Láronzias. Hún er moT> dyrum liægra megin. útskorn-um liúsbúnaöi, liáborði inst op: brikarsteti fyrir miDjum gafli, tjöld umhverfls og skápur mikill vinstra megin. Grímur og Helgi sitia vi?> háborT)i() og snúa móti áhort'endum.

Helgi:

I'aö er leiðinlegt, að sá góði herra er ekki lieima, þegar slíkir höfðingjar sœkja liann lieim; það er sann-ast að segja, að liór er lítill fagnaðnr á ferðum, alt er þurt, dantt «g dofið, rétt eins og í klaustri.

G r í m u r:

Við verðum að vera þolinmóðir ór því við bíðum syslumannsins á aunað borð. I'olinmæöin þrautir vinimr allar. Þess utan þurfum við ekki að hafa mikil gestalæti, því stofumæriu biður okkur sið gjöra okkur heimakomna, og kveðst koma bráðum aftur.

Helgi:

Heimakonma! Er ekki slíkum alt sjálfboðið. Heldurðu að stódeutar frá þeini heiðarlega Iiólaskóla þori ekki að impónera sauðsvörtum almúganum eins og llöfuðið horfir. StÍKtir frnm fyrir liAborDið. Látum heima-menn heyra okkar Hóla-tvísöng.

fírimur fer líka frani á gólftf). Þöir syngja:

Hryndum næði, kveðuin kvæði, kyrjum gloriá! stoltir, státnir veruni, stúdentar við erum Hólum frægum frá,17

Bóka gyðja, hnepta linyöja, hafna þér nú skal: ástar auga ronnum upp til þfn og brennum, dis í fögrum dal!

Mæriii fríða, munarblíða, mcð svo rjóða kinn hoppar út' á lilaði, lielzt er — seg'r hún — skaöi Helga' ef misti eg minn! Grím cf misti cg minu!

H elgi:

Ekki stoðar þetta! Hér cr cngiun durgur til aö hlusta á okkar indœla söng. Hún kemur aldrei me'ð mjólkina, hún Lipurtá.

G r í m u r:

Hún hefir rciðst, því þú baðst um nýnijólk, þar sem allir almenuilegir gestir láta sér nægja, að biðja um vatn.

Helgi:

Af eintómri hræsni, laxniaður, þvf þú vci/.t, að enginn býður góðuni gesti annað en mjólk, og þar að auki veit hún Margrót litla, aö við Uólasveinar crum engir vatnskettir. En þar kenmr hún! Mnrgrét kemur

moö köiiiur i liondi.

218

M a r g r é t

meft hínveraku brefctum:

Heilir og sælir aftur! Eg held að stúdentunum só nú farið aö leiðast, en vona sanit aö mjólkin sv/ki ekki, því að hún er úr þrílitri kú. Gjörið svo vel. lióttir könnuna aö Helga.

Helgi:

Gefið mór í glóandi! drekkur. Þetta er sú dy'rð'-legasta mjólk, sem dauö])yrstur uiaður hefir drukkið. Réttir að örlmi. l'ó er sanuast að segja, aS eugin 11/mjólk cr svo ilmandi, engin kúarjómi svo fagur á að líta nó svo girnilegur til fróðleiks, að siíkt komizt i samjöfnuð við kvennlega fegurð, því nvmjólk verður þó aldroi annað en matur eða drykkur, livort sem úr henni verður skyr eða rjómi, en stúlkan — hún er meira en ostur og undanrenning!

M a r g r ó t:

<) ekki trúi ég að ég liafi nú fegurðinni fyrir að fara, þó húsbónditm blessaður segi, að óg sé ekki svo Ijót í vextinum, og gömul er ég ekki.

G r j m u r:

Hvað er jungfrúin göniul'?

M a r g r ó t:

Getið þið!

H e 1 g i:

Við Grímur höfum bóudaárið yfir þig, og þú ert tæpra tuttugu ára.19

M a r g r é t

skellililær:

Slíkum var tiltrúandi að geta rétt! Því lifi óg til nœstu Mikaelismessu er ég rétt tuttngu. Eu — meðal annara orða: cr ekkert nytt að frétta úr norður-landinu?

Helgi:

Drotningiií af Arabíu hefir skrifað biskupinum á Hólum bréf, og setur þar œði mikið ofan í við hann fyrir það, að stúlkuuum hór á landi skuli ekki vera leyft að biðja sór pilta, þvert á móti lögum og lands-venju f hennar Arabíulandi.

G r í 111 u r lAgt til Hnlga:

Þar tókst þér ii])])!

M a r g r ó t:

Er það mögulegt'í Og blesstið manneskjan! Skyldi það vera sú sama, sem heimsótti hann Salonion?

Helgi:

l>að er dóttir dóttur dóttir hennar.

G r í m u r til Margrétar:

Og þú trúir þessttí

Helgi:

Því ætli hún trúi ekki þessuí Finst þór rótt, jungfrú góð, að við piltaruir skulum bæði hafa töglin og hagldirnar í hjúskaparmálunum'í20

M a r g r ó t:

Nei, en ætli biskupinu skifti sér nokkuð af málinu? Reyndar hugsa ég ekki um giftingarnar, en óg trúi að þetta sóti forlögin okkar vesæliuga, og sá er meiri en við öll, seni sagði, að konan ætti að vera mannsins rifbein og uppfylla jörðina.

G r í 111 u r:

En hafið þið engin tíðindi að segja okkur?

M a r g r ó t:

Það voru gift þrenn hjón hórna á sunnudagiun eð var. >

Helgi:

Heldur er það n^vlunda!

M a r g r é t:

Fyrst skal frægan telja, Torfa, sem sumir kalla prestslausa, og Vigdísi ráðskonu lians. Hann mátti ekki geyma það lengur —- að það sagði — hm! og Björn í Hjáleigunni og Smala-Gróa, og hefðu allir svarið fyrir; nú, og Arni og Guðrún á Leiti. Ja, sú var nú heppin, enda sparaði hún ekki eftirgangsmunina, þó húu þykist fara liægt; það er sjaldan betri sú músin, sem læðist, en hin sem stekkur. Eu ekki lái óg henni það, því Árni var efnilegur, og aldrei skil ég í henni Astu í dal, að hún skyldi fá aý sór, að neita honum. Þið hafið kanske heyrt, að hanu bað honnar í

fyrra?

G r í m u r og H e 1 g i:

Nei.21

M a r g r é t:

Hann skrifar eins og prent, og svo kann hann allar nótur og gloríur á Grallaranurci utanbókar. Því segi óg þaS: Asta má vara sig, þó hún sé dóttir hans SigurSar lögréttumanns ríka í Dal.

Helgi:

Þetta var nú góS og blessuö uppl/sing; en þekkja menn hór til útilegumanna.

G r í m u r:

Er hér ekki mikiö talaö um Skugga-Svein?

M a r g r ó t:

Þaö kanu nú að vera! Þess vegna þori ég aldrei eitt fet frá bienum eiuBÖmul, þvi ég er aldrei óhrædd fyrir ólukku-karlinum. Það er sagt, að hann búi í helli hérna austur af brúnununi.

G r í m u r:

Hefir hann, eö'a þeir fólegar, sé/,t nýlega?

M a r g r ó t:

Biðjum fyrir okkur. Þeir sjázt alt af við og við og féð er sí og æ að hverfa. Um daginn komst hún Selja-Ranka í tæri við éinn, hún var að leita að sauð-um, og kom heim hálf-brjáluð og með stóra kúlu á kinninni hórna — á henni en ekki á mór, og sagði, aS skollinn hefði elt sig. En — verið þið nú sælir á meðan, og þakka ykkur fyrir tiltalið!

í'er.22

H e 1 g i:

[>ar mi.stum við Möngu. Við hvað skal nú skemta

sór?

M a r g r ó t

1 ýkur upp hurðinni:

líg lield það sé kominu galdrauiaður!

Por.

Helgi:

Galdrnmaður! Vcl og gott; látið karl koma. (írímur, við skulum standa bak við tjaldið og heyra þaðan hans egipzku speki.

l-»oir foln sír, on HéDinn. Geir og Grani komn inn.

6 atrði. ,

G al <1 ra-Hóöinn, Goir og Grnni siðan Holgi Ofí Grímur.

G a 1 d r a - H ó ð i n n

kemur inn:

Komið óhræddir inn, bjálfar mínir! Þeirkomnliáif-sinoikir inn á eftir iionum. S/slumaður hefir mvmargsinn-is

sent mér kveðju sína og sagt að hér í lians húsi skyldi mór ult til rciðu og sjálfboðið, því að ég væri sannur visindamaður og Sólon lslandíkus. Kða, bvað er ykkur á höndum, heilla-Hrólfarnir?

(í r a n i t,il G e i rs:

Nú cr bfizt að ég tab. Til HóBins: Svo er mál með vcxti, að viö erum hér konniir í því skyni að reyna þína kunnáttu, því að við höftun heyrt að þti kunnir þá egipzku speki.G.-H ó S i n n: Egipzku sj>eki! Þiö' kunnið þó að nefna það; en lialdið])ið að svi list sé auðfengin eða anðkeypt eða að hennar megi njóta nema verðugirí

G r a n i: Hefir þú lœrt i svartaskóla?

G.-Héðin n: Það kynni nú að vera! Ekki nema í 18 ár, 18 daga og 18 t/ma betur!

G r a n i :

Þektirðu þá liann Sromund fróða?

G.-Hóði n n: Við útskrifuðumst báðir i' einu. Það ár sluppu allir út. Sæmundur heitinn gekk síðastur, því hann sat sem sé neðstur.

li ra n i:

A, sat Sæmundur neðstur?

U.-H é 8 i u n:

Já, því hann var lærðastur. I>ar gengur sem sé öll virðing niður á við, en elcki upp.

G r a n i:

I'að var að tarua!

(í. - H é ö i n n: Meistarinn hafði þann sið, að gn'pa i þann, seai síðastur gekk út úr skólanum, en Sæmundur sa við'24

lekamim og liufði lagt yfii' sig eins margar skikkjur og tröppur]>ær voru, sem upp skyldi ganga. Nu greip meistari 1 Sœmund í hverri tröppu, en hólt eftir jafu-mörgum skikkjutn, og snöggklœddur komst hinn upp, og á tómri skyrtunni alapp hanu.

G r a n i:

l'að tókst heppilega; en elti hann ykkur þá ekki, úr því þið strukuð frá honumí

G.-H éöi n n: Við syntum á sel.

Grani og Geir: Syntuð þiS á scl'i

G.-H óðin n: Og selurimi var höfuðpaurinn sjálfur.

G r a n i:

l'ví heföuni við varla trúað, að þú værir svona for-framaður.

G.-Héðinn: Og þess vegna áskil óg mór alt, og respekt og peninga fyrir mína kunst og kunnáttu. Eða, hvað er ykkur á höndum, piltav sffilir?

(}e i r:

Tala þú, Graui.

Gran i:

Svo er mál með vexti, að útilegumenn eru hór á fjöllunum, sem stela og ræna fi; okkar, og við megum

ialdrei vera óliræddir fyrir. Viltu nú ekki hjálpa okk-ur til aö gjöra okkar kindur ósýnilegar, eða segjasyalu-nianni og okkur hór í bygíSarlagi, hvar þessir vargar haldi til, svo að þeir veröi fundnir, hengdir og handsamaðir fyrir

fítons kraft og fulltingi.

tí e i r:

Við skulum gefa þér krónu.

G. - H ó ð i u n

bystur:

Fyrir krónu get ég gert þig að einum urðarketti.

(J e i r:

Æ, monsér minn, þá vil ég heldur gefa þér tvtor af fátækt miimi.

tí ran i:

Og ég skal gefti þér aðrar tvær.

tí. - H ó ð i n n

spokingsavip:

Fyrir átta krónur frá báðum skal ég komti þeitn fyrir kattarnef, en minna hvður enginn gamla Héðni.

tí r a n i:

Jæja, ég lofa þér þessu með samskotum liér úr sama liverfi. Og galdraðu svo í gríð.

tí.-Hóðin n:

Farið þá þarua út í horn! gongur öi'ugur og umiar með f'et.tum og brettuiu, niyndai' staíi i'i gólíinu og liylur slciun andlitið moð koí'ra sinum og raular:

Kondu, kondu Kölski og kendu iuér að sjtí ferlegu fólin á fjöllunum há.26

Ferlegiun fólum mig f/sir að ná; ófreskis angun mín upp set óg þú. —

I'arna — þarna só ég þá saman í lág viÖ holan hollismunna tmd hamrinum lilá.

Kjórir sitja saman og svartur er einn,

I>a'ö só ég og þaö sé ég, aö það er — Skugga-Sveitm!

Effeir litla þöRii:

Komin þiö uú hór, bjálfar! — llérna cr siun gin-faxinn handa hverjum ykkar. Fœr þeim simi blatisnopiliau hvorum. lif þiö hafiö þessa á brjósbinu veröur enginn útileguma'öur ykkur aö skatSa. Og Viér hafi'ö þiö egip/.kt íbisduft, sem þiö dreifiö yfir hverja ykkar kind einkurn viö rófu og eyru, og ínunu þœr þá lir því fá að' vera í friöi. Kn hvar útilegubæliö er, þá er bezt aö ég gefi sjálfur syslumanni skriflega tilvísan þar að lútandi. (Jg farið uú í friöi. GoiroptGrani kvoðja Héð-inn og fnra. I>essir eru 111111 útvalin verkfæri.

Helgí og Griinur ltlaupa í'ra.rn og toga G.-Hóöinn A inilli sin 0|{ hrista.

H e 1 g i:

Alfa, beta, eta, seta, þeta, meta, tota, jeta! (x r í 111 u r:

Kgiptíua, Evangelína, Kpjópína, absúrdíua!

Helgi:

Oinfaxína, kvadratína, krambúlína!

G.-Héðinn

hrœtlUur.

SleppiS, sleppiÖ, sleppiö!Hclgi:

Hórósólíma, Hiupanía, Hímaldína!

G r í m \i r: Superlativus, infinativus, ablativus!

G,- H ó ð i 11 n

onn 1 >á liræd dari.

(.íaldriö mig ekki! líg er nieinlaus íyja, kann ekkert að ráði, Jiekki ekki uema fáeina meinlitla stafi!

í»oir eloppa lionum.

Holgi:

l'arna eru dyrnar, Galdra-Héðinn: G.-H ó ð i n n

hnogir sig djúpt:

-Eruverðar dyr, lierra minn!

H o 1 g i:

Abi, domine frater diabóli!

G. - H é ö i n n

i dyrunum:

Segið J)iö, sþjátrungar, syslumanni aö Sólon Islandi-eus sondi honum sma sanu-fiiðurlegu kveðju.

Kor.

1

G r í m ti r:

Kin kostuleg kómedia! Þarna sést livað slíkir kunna! (<apastokkurinn hæfir galdramönnum fremur en gálgi eða galdrabrenna.

H elgi

syngur:

»lnleger vitae, seelerisque purus28 _

non eget Mauris jaculis neque arcu, nec venenatis gravida sagittis, Fusce, pharetra«!

Lái'ðlizius kemar inn.

7. atriði.

Sömu. JjAron^íus.

L áreini'us: 4 Hér eru þá gestir fvrir. Veriö' velkomnir!

G r í m u r og H e 1 g i: Sælir verið þér!

(J r í m u r:

Við vildum ekki fara svo uorður aftur að við tækj-um ekki frá yður bróf og kvcðjur.

L á r c n ziu s: Verið báðir velkonmir! Svo])ið eruð llólasveinar, útlærðir báðir?

H e 1 g i:

Svo má það kalla. ' -

L a r e íi z í u s : Og þér ertið sonur séra .lóns í Tungu.

H e 1 g i : Já Hafið þér séð ntig áður?

L á r c n z í u s : Nei, langt frá: ég þekki svipinn. \'ið vorum29

skólabræður. Það var nú])á! Mikill fjörkálfur var Jóa. Einu sinni leysti Imnn mif>- frá pálmastiku hjá Láfa litla-kalli, því í því að liann vildi fara að pína mig, kallaSi Jón upp í ofboði: Það er kviknað í kirkj-unni! —• Til Grims. En yður þekki ég ekki.

G r í m u r :

Eg heiti Grímur og er sonur Auðuns bartskera í

Asi.

L á r e 11 z í u s: Nafllið kannast Óg vel VÍð. Margrét beröl og krúsir A borfiið og for Er alt tíðindalaust úr Norðurlandi?

Helgi:

Alt mannheilt og ósjúkt, nema hart árferði.

L á r e u z í u s: Nú, vel er það. Aniiars tel óg ekki alt með tíS-indum, ekki liarðæri, því á því er von anuaShvort ár; ekki góðæri,])ví á því retti að vera von hitt árið; nú, mannalát ekki heldur, nema vofeifleg sóu, því lögmáli dauðans lilýða allir einhverntínia, þó engu öðru hlyði, svo í þvi falli só ég ekki neitt sögulegt. Nú, land-farsóttir, — þær vœnti ég sé tíðindi, og þó ekki, þvx annaðhvort batnar uiönnum eða ckki, og í hvorugu falli só óg neitt sögulegt.

G r í m u r: Þér liafið hcyrt húsbrotið i HlíS?

Lá r e n z i u s: Húsbrot! Nei, þar koma tíðindi. Segið mór sælir. Hvenær? Hvernig?30

G r í m u r:

Það var alveg nvskeð. Haun Stígur, húsbóndiun, hrökk upj) um nótt við hark og bresti úti; stekkur á fœtur, — enginn karl þar heima nema hann, — opnar bœinn, fer út — og kemur ekki aftur.

L á r e n z í u s:

Gott!

(J r í m u r:

Já, miður liefir bónda þótt það gott; því þegar konan loksins koni út og þorði að gá að honum, ligg-ur hann bundinn hjá liestasteininum á iilaðinu, blár og blóðugur með stein fastan í munninum. Skemman mölvuð upp og öllu úr henni stolið.

Ij á r en z í u s:

Dágott!

G r í m u r:

Hörmulegt, vilduð þór segja. MaSurinu lá dauð-vona, hafði sagt, að hann hefði barizt við Skugga-Svein þar á hlaðina, en þegar hann átti seni mest aö vinna, hafi annar bannsettur ár, lítill og rnórauður, stungið sig í bakið, og um hann hafi liann oltið, þegar liann fóil.

Jj á r e n /. í u s:

Jeg segi enu, dágott, þvi þar skar eitthvað úr. l.itli áririn er Ketill skrækur, sem líka Jiekkist.

Helgi:

Já, já, hann er alkunnur líka, hann fylgir stóra31

fantinum eins og sótmórauSur raltki eða sauösvartur uppvakningur. En livar œtlið J)ið að breli þeirra eða hellir

niuni vera?

LárenzíuB:

Nú í nokkur ár ætla flestir, aö liæli þeirra muni vera hórua megiu jökla. Kn vitið þið jiiltar, að við hór erum í tilbúningi, að leggja í sjöttu leitina. Hvern veg ætlið þið að fara ucirður?

Hel gi:

Kjalveg; þó ekki retíð veginn, of bjart veður er, því okkur fysir að skoða fjalllendið, sjá Hveravelli, Hvinverjadal og kannske fiuna l'órisdal.

L á r e n z í u s:

Kl' þið nú, góðir sveinar, vilduð gjöra lykkju á lciö ykkar og hverfa hingað ofan aftur með nyja her-sögu og segja mér, að þið hafið só8 bæli þeirra Skugga-Svcins,])á skylduö])iö hvorki fara sremdum sviftir né gjafalausir noi'ður og heim til ykkar átthaga.

Helgi:

Knginn skyldi þcim piltum óþarfari vcrða en ég eða Grímur félagi minn, cf auðnan skvldi veita okkur það eftirlæti, að finna þeirra fylgsni.

(! r í ii) u r :

Því fer miður að til þess eru lítil líkindi, en fara munum við allra ferða okkar fyrir hræðslu sakir, enda erum við báðir nokknö vopnaðir, og vcl ríðandi erum við.32

L á r e 11 z í u s: En varlega skuluð þið samt fara um reginfjöll, fara livergi all-langt af leið, skilja ekki við hestana og liafa þá jafnan t/gjaða og til taks, ef á þarf að halda. Helgi:

Ekki lirreðast Hólasveinar liverja herkerlingu.

L á r e n z í 11 s: Nú vil óg þá drekka ykkar velfaranda minni. Tekur bikar i hönd. I>að hefir í frá upphafi verið mín köllun, að eiga í þjarki og þófi við alla róttarins óvini. Enda líður sjaldan svo vikan, að ekkert só um að vera í minni syslu. Frá Arna er stoliö í dag, en Bjarni kærir sitt glóðarauga á morgun, Gissur eða Glúmur, galdra gjörniuga hinn daginn. Fjórða claginn fljúgast menn á út af þrætubletti og fimmta daginn — íiú, nóg um það, en svona gengur það. Jeg vil ekki tefja ykkar för, heldur drekk óg nú ykkar skál, hiðjandi að heilsa öllu lieiðursfólki í norðurlandi, og árnandi ykkur frægðar og frama!

H e 1 g i og (írí m u r: Þökkum fyrir! Þökkum fyrir!

Allir drekka og kvefta:

Frani til regin-fjalla, fraui 1 snarpan styr; sjáum skína skalla, skoðum sólardyr. Nú skal skrækur skjálfa, Skuggi kyssa völl, vegum varg og bjálfa, vinnum hamra-tröll!

Þeir l'nra.ANNAR ÞÁTTUR.

I. atriði.

Öræfí á fjöllum;])Alf-»limt ut þoku. A s l a (>r aö klifra niTíur liáan klett.

Ast.a, siTtan Haraldur.

Á's t a

hrærid og h]jó?ian

Hjálpið' mór! hjál])ið m«r! Æ, ég misti fótanna! Æ, Drottinn minn! ég hrapa! tc, faðir minn! Eg vil ekki deyja — vil ekki deyja! Eg er svo ung! Ekki deyja! Eaðir vor — Kaðir vor, |)ú setn--í mira

bili kemur Haraldur og þrlíur liaria i t'anp; s6r i þvi hún sepir seinustu orTlin. Hann legKiir liana f.vrir, en liún er fallin i dmegin.

H a r a 1 d u r:

Lifuaðu við! lifnaðu' deyð' ekki' hagrœíiir honni og reisir hana vi7). en hún hnigur út af.])eyð' ekki, segi ég, deyð' ekki! þú skalt ekki deyja! —l>ar opnast auguul

Á s t a:

Hvað er þetta? Hver er þetta'í Hvar er ég? Dó ég ekki? Lifi ég ekki? —34

H ii r ii 1 d u r: Jú, þú lifir, og }>etta er ég; ég náði i' þig, þegar þú ætliiöir aö detta.

Þokunni fer smAt.t og smátt a?> lótta.

A s t a

litast um:

Nú mau ég. Guði sé li>f. Hjálpaðir þú mór? — Hver ert þú?

Viröir Harald f.vrir sór, en or liálf-lirœdd.

H ii r a 1 d u r: Eg heiti — — ég má ckki segja til niín? En ég veit, hvað þú heitir.

A s t a

hruídd:

Ertu iitilegnmaður? öruggari. En ég veit þú gerir mór ekkert fj'rst þú hjálpaðir mér. Hvaðan ertu?

H a r a 1 d u r: Hann faðir þinn lætur hengja mig, ef hann nær mór, því ég er með útilegumönnum hórna á fjöllunum, og þeir taka féð frá sveitafólkinu.

A s t a:

Þú að vera útilegumaður? Hvað heitirðu?

H a r a 1 d u r: Segðu það þá ekki — lofað'u því.

A s t a:

Wí lofa ég þór.H ii r a 1 d u r: Eg lieiti Haraldur.

A s t a:

Haraldur, það er almennilegt nafn. — Nei, livar er tjaldið? Eg er hncdd við þig. Trúirðu á Guð?

H a r a 1 d u r: Jú mikið, en aldrei á hanu Skugga-Valda; <)g-mundur segir, að hann sé óvættur.

A s ta: Hver er sá Ogmundur?

H a r a 1 d u r: Ogmundur fóstri íuinii liórna ;í fjölluuum.

Asta

viri gjálfa síg:

Þá er hanu ekki með honum Skugga-Sveini. Hún lltur i kringum sig; til Har. I livaða átt er tjaldið okkar, veiztu það?

H a r a 1 d u r

bondir:

l'að er þarna, skamt í burtu, hinuniegin viðklett-ana. Þið tjölduðuð við Ofærugil.

A s t a:

Eru engir slæmir útilegumeun nærri?

H a r a 1 d u r : Klæmir? hvernig slæmir? Þeir — þeir eru langt burtu héðan og sjá okkur okki. Ertu liræɗd?

3*36

A 81 a:

Ætlarðu að vísa mér leið til tjaldsins míns?

H a r a 1 d u r: .lá, en ég má ekki finna hann föð\n- þinn.

A s t a:

I>ekkirðu hann föður minn?

Haral d u r: Hann heitir Sigurður í Dal, og óg veit hvað þú heitir, þii heitir Asta og ert dóttir hans; og svo veit ég hvað þú ert gömul? 19 áia?

Á s t a:

Hvernig veiztu [ictta? Hefirðu verið í bygðl

Har ald u r: Eg þekki alla bæina í þinni sveit; þeir sjást allir af Svörtugnípu. Og hórna um daginn sá óg ykkuröll af henni Bröttubrún, þið' voruð að reka lömb.

Á s t a:

Skyldi það liafa verið þú; óg sá einhvern mann eða tvo menn einu sinni; við héldum að það væri grasa-fólk. Seinast sá óg einn stauda uppi á Selfolli og liorfa ofau í dalinn.

H a r a] d u r: I'að var ég. Og svo læddist óg langt ofan með gilinu og heyröi að faðir þinn var. að tala um útilegu-menn, og sagði: i>Svo þú treystir þór, Jón sterki, að takast á við Skugga-Svein«.37 A s t a:

Þekkirðu Skugga-Sveiu? Þú ert þó ekki meðhou-um, vona ég? Segðu mér satt, ertu hans maður?

11 a r a 1 d u r: Já, jeg hef verið með honum, en nú ætlum við Ogmundur að fara frá honuin og Katli.

A s t a: Hvar eigið þið heima?

H a r a 1 d u r: Það má ég ekki segja,]>ví þá yrðum við fangað-ir, og þá svíkur okkur hanu Skuggavaldi.

Á s t a: Hvar á hauu heiinaí

H a r a 1 d u r: 1 Þórisdal og gjörir þokima.

A s t a:

Hver hefir kent þiír þettaí

H a r a 1 d u r: Hún fóstra niín í Ödáðahrauni.

Á s t a :

Trúa hinir útilegumenniniir á Ouðí H a r a 1 d u r:

Ognmudur trúir á liatin og segir að ég skuli líka gjöra það, þegar ég kem í bygðina.38

Ásta:

Hefiv þensi Ogmuiulur kent þór nokkuS gott.

Harald ur:

Já, ég kaun Ljómurnar, morgunvers, kvöldvers og Maríuvers, vetrarþulur og sumarþulur.

Asta:

Hvernig byrjar vetrarþulan þín?

H a r a 1 d u r

þylur barnalega og dicí) undarlegum áberzlum:

Fækka fer um veiði, fönnin byrgir lieiði, tröll Ofí voða vættir vaka nú við gættir, dynur 1 draugafelli, dimm er nótt í helli, kentii ég til í kauni, lcalt er nú í Odáðahrauni.

Á s t a:

I>ið eigið daufa æl'i. Hvað svoí

H a r al d u r: Enginn yljar svanui útilegurnanni, undir Arnarfelli á ég bygð í helli; harðna fer um forðaun, fellihret á norðan; grimt er hel á hjarni; hlúðu, skolli, vel að þínu barni!39

Á 81 a:

Seg nió r heldur eitthvað úr sumarþuluniii.

H a r a 1 d u r: Sólin sk/n á tindana, sóley gyllir völl, lömbin renna um rindana, roSa slser á fjöll. Hó hó og hal! hjarða fegurwt val; sœkja skal mi sauðina iians Sigurðar t Dal.

Á s t a:

Þetta er nóg. vm sjáiiasiR: Hvað á óg að segja? Kg verð að aðvara hann. HAtt: Veiztu ekki, að þaðer hættulegt og ljótt að vera útilegumaður?

H a r a 1 d u r:

lijótt á vetrum, en gott á sumrum.

Á 8 t a:

Vildirðu ekki komast í bygöinaí er]>ar ekki betra'?

Haraldur:

'Þar er fallegt, en er ekki fólkið' i iiygðinni illt? lír það ekki alt af að brenna tnetni og hengja'!

A s t a : -

Nei, þar er betra fólk en þú jjekkir; þar er miklu betra að vera en hór. I'ar ættir])ú að búa, eiga fall-cgan bæ og búgarð, og vera sjálfur húsbóndi, ríða til40

kirkju fögrum og fljótum hesti, bera skrautleg klæði, eiga laglega komi og —- fara í vei/.lur, og heyra í klukkunum.

H a r a 1 d u r : .)á, ég hef heyrt í klukkunum og þær segja: bim

bim!

A » t a :

Hvenær hefurðu lieyrt klukknahringiug?

H a r a I d ti r: A hvítasunnu í vor gekk ég fratn a gnypuna fyr-ir ofan Dal og horföi niður yfir héraðið. Veðrið var fagurt, þokulindar í hlíðunum, túnin orðin græn og reyknr stóð beint npf) frá hverjtim bæ. FólkiS var að riða til kirkjunnar, óg tuldi tíutíu hesta; svo hringdu klukkurnar: bim — him — bim, sögðu þær, en sum-ar: diudin dó - dindin dó.

A s t a:

Langar þig ekki opt til þuss að verða frjáls'í

H a r a 1 d u r: Jú, getur])ú útvegað mór frelsi?

A s t a :

Æ, því er ver og miður, ég só engin ráð til þess eins og stendur, eu ég skal biðja Guð að kenna mér ráðið.

H a r a 1 d u r

moð J'jöri:

líg vil komast í bygð; ég veit að þar er betra að41

vera, oða viltu ckki — ætlut' þú ekki að lijálpa. tnér og kenna mér?

J>aí> er hóaT) nokkufi langt 1 burtu. Ásta lirökknv tíT*.

A sta:

Þar lióar faðir miun! Farðu, forðaSu þér, annars verður þú skotinu eða fangaður.

H a r a 1 d u r

ákaí'ur:

Hvenær kemst ég þá af fjöllunum? /l" óg vil kom-ast í bygðina! Kg vil fava nitíð þér!

A s t a

l þönlcum:

Það er ómögulegt — nei, ómögulegt!

Það t'r lióaft líátt og longi.

H a r a 1 d n r:

Sé óg þig þá aldrei aftur?

A s t a :

Læðstu mn lágnættið í nótt nálægt tjaldi okkar, en ekki of nærri. Eg mun vaka og líta út úr tjald-inu, og benda })ér, ef allir eru í svefni, en bendi ég ekki, máttu ekkf sjást við tjaldið. Nei, - kondu ekki fram fyr en þú sérð mig fyrir utan tjaldið. ÞaD «r enn hóaft og mjög nHirri. Ásta hóav á móti. Yertu siell, Haraldur! CuS launi þór lífgjöfina.

H a r a 1 d u r:

Verð ég að fara? Vertu sæl!

Ásta róttir honum hendina.H a r a 1 d u r: Á ekki aö kveðjast nieð miinninum?

, A 81 a:

Ojú, bæði með liönd og munui. Kantu aS kveðja? Hveruig lieilnist])iö og kvcðjist á fjöllunum?

H a r a 1 d u r

barnalega: Við heilsumst ckki á fjöilunum.

Á s t a :

Svo? l'ið kunniö ekki aö beilsast og kveðjast með kossi?

JI a r a 1 d u r : Heitir]>aö að kveðjast með kossi? Hvernig cr þaö?

A s t a : Vertu sæll! segjum viö.

H a r a 1 d u r kyssir bana: Vertu sæl! Á ekki að kyssa oftar?

A s t a:

Nei! — nei! jú — nei — jú! —-

Hleypur út t,il hægri. Haraldur hortir d eí'tir henní.43

2. atriði.

Hoiðftrbrún milli klot.ta; öíru mogin »boinakorling«. Sviðið sviplikt ai) ööru loyti.

Holgi og Grlmur koma, girtir svoröum undir roiðkápum.

H e 1 g i:

Hvílík ljómaudi útsjón! Sóröu dalinn og hóruðin — þarna langt — langt burtu!

G r í m u r: Mikil undur! Er þarna Odáins-akurinu!

Þoir syngja.

I.átum af hárri hciðarbrún Ijóshraða svífa sjón 8viptigið yfir frón! .

(sigi i clfdur andi vor profanum prophetam prettvísan líílcam.

Signandi þig, vor fóstui'fold! sanuleikans sigurspár, sendi þór Drottinn luir!

Blcssaða land, á bi'jóstum þór þiggjnm vór þrótt og 1 íf, þægindi, skjól og hlíl'.

Hvað cr svo fr/tt', scm faldur þinn heiðskærum himni mót hlicgjaudi, jökulsnót!

Mjúklega fer um móöurbrjóstgrænleituv, gullofimi guSvefjar-möttullinn!

Líf þéi' í æðum örvi liver rún, sem að' röð'ullimi ' ristir á faldinn þinn.

Drjúpi þér náð af himinhæð, glitblóma gullin-tár gráti þér friðsælt ár!

Fossar]>ér lesi forna rún urn lJór, er])ussa lið' þrymjandi liamast við.

Brotnandi unn þér bendi liver hverflyndi lu.imsins á, hræöi þór svefu af brá.

En liverja helga liiminrún börmtm þín um fram alt ætíö])ú kenna sknlt.

H 0 1 g i:

Nú vantar ekkert fíóða skemtun nema einn eða tvo útilegumaima durga, til að skella á suiðglínm eða hnykkI

G r í m u r:

Farðu hægt. Migdreymdi i nótt úlf og urðarkött, sem voru að elta okkur. Kansko einhver úlfhéðinn só hór ekki fjærri. Lítur át. Þarna eru klárarnir kyrrir. En því atendur hann Faxi minn? Þykir honttm suögg-

lont, cð'a cr hami hræddur við útileguníenn? Jú, þarna fær hann lystina.

Helgi:

Strax tók hann Sleipnir niður; það er klár, sem ekki þarf að dekstra, hvorki til að sjiretta úr spori né taka sér tuggu til hrcssingar.

G r í m u r:

En Sleipnir þolir þó ekki langreið við hann Faxa, þótt hann vinni á sprettinum.

H e 1 g i:

Hvar hefurðu séð fallegri liest en Sleipnir?

G r í ín u r :

Jeg get lofað minn hest líka !

Kveður:

Faxi lízt mér fákur snar, fagrar gnístra eldiugar þegar brjzt fram bitilmar, brotná og tísta hnullungar.

Helgi:

Hœttu ! I'etta er leirburður!

G r í m u v

kvoiMir: Fjörið spriklar fákinum, fteyða hniklar munninum, fram af stiklar stórhæðum, stoltur af miklu kröftunum.

Er þessi ekki full góð?46

H e 1 g i:

Hún er lítið betri en vísurnar vnínar.

(í r i' m u r :

Það er aðal-kosturinn við þig, að þú yrkir ekki, eða því nær ekkert, og fyrir það verður])ú aldrei leirskáld.

H e 1 g i:

Þú verður beldur aldrei leirskáld, livað mikið sem þú kveður og kvrjar.

(í r í m u r :

Þá get ég víst orðið þjóðskáld 'í

H e 1 g i:

Nei, en þú vcrður aldrei leirskáld af því að þú ert löngu orðinn þnð þú fœddist leirskáld.

G r í m u r :

Og þú — skáldaskúmur !

H e I g i :

Nei, í alvöru að tala, við erum hvor öðrum betri og snjallari, og])ú kraftaskáld í kaijpbætir. Heyröu, sérðu ekki beinakerlinguna? Við skulum stiuga stöku þarna í Iegginn!

G r í m u r

horfir til liægri:

Hestarnir eru horfnir. Sæktu þá, óg skal bulla eitthvað á meðan. HiOrí fer, en Orimur tekur upp yoski sitt og Bkriíar me?» stil visu A miTia; ios upp jafn-ótt og iiann yrkir og skrifar:47

Yngismey, sem álög þjá, eftir bíður sveini, þeim er kterleiks kossi má kveykja líf úr stcini. Stingnr miöannm i legginn i vörftunni.

I'essa ginhvítu linútu hafa eflaust sveinar Jóns Arasonar brotið til mergjar og látið i vörðu þessa.

v

Sozt nibnr og bindnr skö sinn. Holgi kemnr liiaupandi.

H e 1 g i:

Á bak! Á bak! l'tilegumenn! Flyttu þór! Flyttu þór!

(x r í m u r

róloga:

Eg bind skóþveng minu.

Ögmnndur og Kotill komn. Hvorirtvoggju nema staðar og liorfast i augu.

3. atriði.

Hinir fyrri. ögmundur og Ketill. 0 g m u n d u r

róiega:

Gott er veðrið, piltakindur!

G r í m u r

sem or staðinn upp:

Svo cr víst, eöa hverjir eruð þið?

H e 1 g i

beint vi^Ögmundi:

lierið skjótt upp erindið, ef nokkuð er!

L48

Ögmundur: Lítið mun ykkur þykja orindið, en fátt'Jer nú til fanga, eða hafið þið tómar töskurnar 'í

K e t i 11: ,

I>ið þurfið ekki nesti norður af, þið komizt til bygða á morgun. Fáið okkur nestið ! 'J'ii ÖRmnndar: Er mór óhœtt að hlaupa á mauuskrattann 1

() g m u u d u r: Tefðu fyrir honum sknefa! Til hinnn: Gjörum skjótt kaupin, ei mun síðar vœnna!

H e 1 g i:

Reynum með okkur fyrst!

J'eir lilnnpast A, Holgi móti Ögmundi, on örlmur móti Katli. og glíma í AkefTí. Ögmundur or sterkari, en komur þó ekki Holga af fótumim.

0 g m u n d u r : I>ú ert glíminn, drengur minn, en bráðum muntu mæðast. — Hertu þig, Ketill skrækur !

K e t i I I:

Hann meiðir mig, hann drepur mig! dottur, on fltimnr bindur liann skjótt nioð snieri. Á meðan kallar

K e t i 11:

/ ,)eg skal bíta!

G r í m u r: Bíturðu mig, bannsettur!49

Helgi:

Dugðu nú (irímur! Ilt er ii.ð fást við heljarmann-

mn!])ottur or (ipniuudur yt'ir linnn.

(J r í m u r:

Þá er að taka til SVerðsÍUs! Iiregður or hloypur fram a<) Ögmundi, 8*'m staðinn or upp og reií)ir saxiT). en i íivi þeir Holpi sœlija báTlir aft honum, kallur

Ketill:

Sveinn! Sveinn, og])ið allir átján!

S k.-S v e i n n

kemur æöandi mor> atgeir í hondi:

Drepum, drepum!

Helgi og Grimur lilaupa ilt, on S k it gga-S vei n n og Ögmundur á ef'tir.

4. atriði.

K.otill, siDan Sk.-Sveinn og Ugmundur.

K e t i 11

bundinn:

Þessu varð ég fegiuu. ICg vildi tið þeir næðn nú töskunum, þær eru sjálfsagt fullar af smóri og feitu kéti. Skratti vav liann sterkur! Kg skaðaði hann þó á aunari hásiuinni. Skvldi liann ekki heltast? Æ, þa&' eru svo litlar á mér töunuruar. Aum er manneskjan: hundurinu hefir |)ó vfgtönnur í munninum, en óg lieí' ekki nenia smórtönnur í kjaftinum; og svo er hundur-inn miklu fljótari. Kg vildi ég væri hundur! Æ mér leiðist! Veltir sór um hr.vgg og a>ar. Koniið að leysa mig!

I>eir skyldu nú skilja viö mig bvona! Komið þið! Komið])iö! Skollinn sækir mig! Komið! sk.-Sveiun

og Ö g m u 11 (1 u r ltoma.

S k.-S V e i 11 11: Hafið þið íiú báðir skarpa skönim fyrir! 111 er aö eiga þræla fyrir einkavini, úr því ég er nú farinn að fótum.

K e t i 11:

l'ið liafið þá okki náð neinn. Æ, leystu mig Sveinn!

Sk.-S ve i n n

leysir liar.n:

Stattu upp, skræfa! íiektu gemlingana, som þarna lilaupa, beim að liellitiuni, og flyttu þér nú, bloyða!

K o t i 11 :

Já, ég skal fh'ta mér. <Jott er að njóta fótauua, fóstri hle.vpur. en stan/.ar og lltur vif). l'að var þél' að kenna, Ogmundur, þú ga/.t drepið annan ; óg særði])ó hinn á báðum hásinum inn í bein.

i'er.

() g m 11 U d u 1': Ohaltur liljóp hann á licst sinn. En ekki þarftu, Sveinn, að ániæla mér, þótt ég hlypi ekki upp slika heata, þvi það var fæstra færi.

S k.-S v e i n n: Heyr á endemi! Hvenær hljópstu' þú upp licst, sem bæði ert argur og ragur.51

O jí ni u n d u r: Tekinn værir þú og hengdur fyrir löngu, liefði ég aldrei veitt þér fylgi, ettda ert þú nú mestur í tnuiiu-inum, og ekki óttast ég þig lengur. Auuit er að' eiga engan vænni kost en fylgja þér og Katli. ill er míu æfi!

Sk.-S ve i n n: Og verri skal liún verða, en verst að lokum! I>ví ekki skuluð þið ætla, að óg hatni með' ellitmi; vitið þið ekki, að þa'ð er gamalt eiukenni allra afarmenna, að þoir ergjast sem þeir eldast? En heyr nú, Mundi: Nú er mór heitt af hlaupuni og bræði, og því logg óg á þig, að gálginn og fjaudinn gleypi þig þann dag, sem þú svíkur mig eða yfirgefur. En meðan þú fylgir mór og heldur kjafti, niáttu hjara!

0 g m ti n d u r: Sparaðu hótanir þínar, Sveinn, farið er þér nú , flest að förla nema skapið, enda áttu nú við tvo lyrir eiim að skifta; við Haraldur uiimum hóðan af fylgjast og láta eitt yfir báða ganga.

S k. - S v e i n n: Eylgist þið og fylgist! Eti farinn er ég þá og feigur, ef slíkir piltar gjöra mér geig. Og aldrei hjarið þið eina viku í útlegð á fjöllum, ef þið missið mín við, hvorugur ykkar hefir þar til hálfan kjark, en sjáist þið í bygð eigið' þið fá l'et til gálgans, því ekki hafið' þið til einskis verið' með' Sveini gamla. Sannið þið til!O g m vi 11 d u r: Spyrjum að leikslokum, en ekki skal ég þína ó-lukku spara, ef óg kemst í færi. ()g uauSungareiður var])að, sem ég vann þér forSuni, að segja ckki til Iíaraldar, enda cr ég nú orSinn alráSinn í að rjúfa það lieit, sjái ég færfc að frelsa liann úr þínum hóndum. Vertu hregur, karlfugl!

S k .-S v e i n n: (ijör])ig ckki svo gleiSan, gikkurinn! eða geymdu iieift])ína til haustnótta; það kann ég ykkur öllum að segja, að þetta sumar verður oss þrautatíð. 1 haust er tíð að troða illsakarnar.

Ogmuudnr: Engum trúnaöi lieiti ég þór framar. Alt of lengi hef ég nú illu lífi lifað.

Sk,-S v e i n n: Heyr aftur á endenii! Þú ert fæddur þjófur, það er þín eina dygð; þú ert göldróttur, en aldrei að gagni, og þú ert góðmenni og fyrir því gunga, rakki og ræfill!

Skekur atgeirinn.

0 g 111 1111 d U r mundar saxid:

Illmcnni ertu, ilskuna liertu; á náströnd íiuuitú lcnda og með níðingum enda!

Fer.S k . -S v e i n 11

liorílr A eftir lionum opr litur þogjandi í krins um sig:

Ekki er þér að trúa. Flcst gjörist uú skuggalegt — himininn líka, því i:ú s/gur að svartaþoka. Hvað cr nú'í Mór synist rökkva meðan sól cr liœðst á lofti. I'.g þoli cnga úmbreytingu framar. Hráðar breytingar cru ellinnar ólyfjan. Eg þekki mig ekki framar. — t 'ngur gekk óg berserksgang, og tók mig samstundis aftur; nú þjáist ég í viku eftir eiunar stundar strit. Ungur bljóp ég bandablauþ yfir bundraö jökulsprung-ur, og kcndi ekki til mæði, cn m'i blæs ég á slóttum velli seni sollin rolla.

hoka fnt-rist níílnr oftir fjöllunum.

Fegri man ég fifil minn, enda mæli ég um og legií á, að enginn lil'i lengur í útlegð cn ég og gamli (írettir. J,'egri man ég vkkur fjöll ínín; við mér ung-um hlóguð þið öíl í lieiðríkri sumardyrö, en nú svart-yglist]>ið undir ógæfnþunguni þokumekki. Ungur var ég léttur í lund sem suniarþoka, en nú er ég argur o<; illur sem vetrarbyhir. Löng og börð er úti-vistin á íslandsfjöllum; þíir þekkist ekki mildin eða miskunnin, lioldur liungur og gaddur, heift og stríð. 1 ie.sku hcyrði ég talað uni lilyjan liug og hjartagæöi, en nú fyiir löngu þekki ég ekkcrt nema harö'úð og kaldau klaka. — Burt, burt allur kveifaraskapur! Aldrei skal gugna — aldrei vægj'i, sá sem enginn vægir. Allir í mennskri myud eru mínir svarnir fjand-menn. Er niér ekki einsætt alla að liata — alla að hutaí Skapið á ég þó óbrcytt enn og raustina römmu.r>4

Kaular:

livsna raarga hildi háð hefi óg og þefcta láð víöa kannaS kalt með þel, kólgu þolað frost og ól.

Utskúfaður öllnm fiá út óg lagðist fjollum á; við mór taka vildi oi neiiin, var svo nefndtir Skugga-Sveinn.

(Jekk óg norður kaldan kjöl, kosta fárra átti völ; hað óg eigi' tim brauð nó i'rið, hauð ei heldur neinttni grið.

i

Vini liofi óg aldrei átt; enginn liiiuð niór frið nó sátt; auðarslóð mór unni ei nein; allir hrroddnst Skugga-Svein.

Þú ein hauðst niór trú og trygð, tröllum helga l'jallahygð; dugur, þrek og dirfskan nn'n drjúgum óx við brjóstin þín.

í»ogHr liKiin kemur nT> siTtara bluta vísnanna laTtti. or.) brvnir liann röddinn og svo út.

Niöri' í sveitunt kúrir köld kveifarskapar hortið öld, og frjálsra nianna haugum hjá hunda-þúfum sefur á.

iÞeirri liefnd og lieift ég sór og hvar Bexn yfir storðu fór, barði, stal og beitti hníf, bændur meiddi, skemdi víf.

Svo hef ég aldur alið íninn, elligjöldin nú ég finn, fætur stirðna, fjörið þver, förlast sjónin hvassa mér.

Skuggavaldur, skjólið þitt skal liið hinsta athvarf mitt,])egar feigðai'-þokan mig þrotinn villir lífs frá stig.

Biðum við. -- Skyldu]>cssir norðanstrákar ekki hafa snúið við' aftur suSur til fundar viS Lárenssíus, fjaudann, sem ávalt mu mig siturí l'á er afarkosta von, því broliS groti lielzt fundist héðan. Eftir litia þopcn. En ef óg yrði skjótari til bragðs, að' heimsækja skolla, fer skemstu leið, kem þar uu\ niið'nættið, stel fyrst því sani liönd festir á,

og giiini hann síSan sjálfau eins og þurs. Vcl og gott! I>að hlægir mig að lifa enn þá citt æfintýr, og ilt kemui vel á vondan.

Fer.

5. atriði.

Ögmundur og Haraldnr koma.

() g m u n d u r : t'agurt cr æfiutýr])itt, fóstri sæll, eu hjálp stúlk-unnar skaltu ekki treysta.Haraldur:

Hverju má ég þá treysta?

Ögmundur:

Engu er að treysta, en allra sizt þvi fólki.

Haraldur:

Því fólki? Er betra fólk til en Ástufólkið?

Ögmundur:

Það fólk mundi svíkja þig í trygðum, og þitt æfintýr verða allra vor bani.

Haraldur:

Ásta bregst mér aldrei. Hún býðst sjálf til að hjálpa mér og kenna mér og koma mér í sátt og grið í öllum sveitum. Svo hjálpa ég þér, Ögmundur, og síðan —

Ögmundur:

Og síðan, segir þú, veslings fóstri! Þú gleymir því að við erum bendlaðir við Svein og allir löngu dæmdir útlagar og réttdræpir með honum. Og þú veizt ekki að Sigurður í Dal og sýslumaðurinn Lárenzíus eru okkar svörnustu fjandmenn.

Haraldur:

Þvi eru þeir okkar svörnustu fjandmenn?

Ögmundur:

Það þori ég ekki — það get ég ekki sagt þér. — Jú, veiztu ekki að Sveinn hefir oftast áreitt Sigurð og rænt og stolið frá honum?57

H a r a 1 d u r: Sérðu þa ekkert ráð okkur til hjálpar? Eiguni við ekki að flyja frá Sveini? I>ú segir að hann ljúgi því að hanu só minn faðir.

() g m u n d u r hugsantii:

Þiun faðir er haini ekki. Látum sjá: hitti óg eitt-hvert híöli í sumar, flvjum við frá honum.

H a r a 1 d u r : Verðum við Jiá að stola sjálfir? Ég vil ekki stela, heldur vera frjáls. Við lifum á fugláveiöum; byssan mín bregst mór okki.

() gín u n d u r: A byssunni oinni lifum við ekki leugi. Kn liver veit nema við gætuni komizt í skip og fariö burt af landi.

II a r a 1 d u r : Okkur legst eitthvaö til. Asta hjrilpar mér.

O g m u n d u r : J>ess biö' óg þig lengst aö hætta þér varlega til fundar viö liaua. Mæltuð þið ykkur mót?

H a r a 1 d u r: .lá, nú í nótt, náhegt tjaldi fööur liennar.

O g 111 u n d u r : J>ví gjöröirðn það? Þaö er liiö mesta htettuspil.Haraldur: Hún varaði ínig líka við föður sínum, og lofaði að beuda mór, þegar allir væru í svefni í tjaldinu.

() g m u n d u r : Má vera þú liafir gott af þessn að Jokum, en óg uggi ákefð þína og fljótræði, og fari svo að þú yrðir fangaður, þá mundu mig um eiun lilut: segðu til mín svo þeir geti fundið mig.

H a r a 1 d u r : [>ví skyldi óg segja til þin? Viltu verða tekinu

lika?

() g m u 11 d u 1': Já, við þig vil óg aldrei skilja, án þín væri allt mitt yndi liorfið.

H a r a 1 d u r : Ini skalt vera ólineddur, |ég skal faia varlega; en aldrei skal óg þig svíkja.

O g m u n d u r : Lofaðu mér])ó þessu. Segðu til mín. An mín fær þú aldrei í'relsi, en sóuni við saman, mætti svo fara að við fengjum háðir líf, þótt valt - liarla valt só því að' treysta.

H a r a 1 d u r : J'ú veizt eitthvað fleira;])ii veizt eitthvað um ætt mínn, sem })ú vilt ekki segja. líg skal segja til þín, ef óg verð' tekinn, en jeg ver inig og vil ekki verða bundinn eins og kind.Ö g m u n (1 u r Vel og gott, farðu þá fóstri, því kvöld er komið. Ég bet fyrirberast ekki allfjarri sömu stöðvum. Farðu fyrst heim í hellirimi og taktu vopn þín, girð þig sax-inu, brvndu það vel og hafðu liyssuna lilaðna. Vektu ekki víg að fyrra bragði, en sértu sóttur með vopnum, þá verðu líf' |)itt og frelsi; so.'ki þig margir, skaltu í tíma leita uudau og stefndu á Gr/gjargljúfur, þar muntu sjá til minua ferða. I>á muu okkur borgið. Ellegar ef ekki er kostur á að uá gilitiu, þá er ekki annar til en að kasta liyssuuni og ná jöklinuni á handahlaupi.

II a r a 1 d u r : Aldrei skal ég fyrir einutii renna, en alt fer betur en áhorfist. Fer.

() g m u n d u r efím:

ilvern enda mnndi þetta liafa'í Aldrei hef ég verið undarlegri í skapi. Eljulej'si, ótti og von gjörir ráð mitt reikandi. Veslings piltur niinn, þú mitt einka-yndi í .illri útlegð! skvldi mér ekki auðnast að frelsa þig — þó mitt li'f fari? En livar cr ráðið? Þó mig grtuii ttni foreldra þína, mun útileguþjóf og' gömlum galdramanni enginn trúa. Og þó Sveinn vœri tekinn, stoðar það ekki, hann iiiiin segja Harald sinn son, og Ketill segil' sama Og liann. Hngsar sig um stundarkoni. Hel/ta ráðið er, að viö hlaupiini frá Sveini og lmgstim okkur tveir einhver úrræöi. Nú skal ég sjá — nú skal

sjá ! Sezt nithir og styöur bön-lum uudir kiuu. Löllg Og ill er

mín æfi: auðnuleysi og ódáðir.GO

IÍHlilar Ijirgt og fast:

(írttlga lll'l (itlðs höt'tl gltið að sofa, knésett ttf kristnmn kirkjufriði; en útlaginn einn á heiði th'úpit', dóinfeldur dauðanirtðui'.

Fl/ðtt mig felmtruð faðir og móðir ; þá var ég saklaus söknm horinn, göldrum horinu geymdur píslum: varð vitstola og úv viðjum hrau'/.t.

litíit mig iið haki hvennttdómuv, flyði i"g hlindaudi hlindar þjóðir, faun ég frelsi á fjalljöklum og hetra friðland en föðurkynui.

Síðan er sngt í sundur griðttm, lokuð guðshús og gættiv manna,01

lokuS öll lifenda kynni, hanður og hiininu, ncraa helvíti.

Veit eg ei veri'a en veröa af> lifa Htrokuma'öur viö stuld og' rán. Eigi mun grenlægja nó grimmur rakki, kjósa viö Ogmund auÖnu skipta.

lllt er í auðimm, argara þó bölvun aö þola lilindra manna. Illægir mig' hugfró í helstríöi: eg á við Alvald einn aö skifta.

Sá mun saunari sektir dœma breyskum börnum en blindir menn; sá mun um síðir svölun veita hjarta míns Hveravölluni.

Tjalilið fellurÞriðti Þáttur.

I. atriði.

Stoí'un lijA Lárenzíus. I'aT) nr sumamótt.

8 k.-S v e i n n

komur inn, klæddui eins og ferTlamaður i kájm og moö siðan hfttt á liöffti. Hann skimar fyrst þegjandium stot'una, tekur siðan þjófal.vkil. lýkur upp skápnum og raular á meöan:

Skuggavakli skjólið þitt nkvggi ni'i á landið mitt, svo aldrei verði á það liitt af örgum landsins lýði; forða stríði, forða heljarstríði. Nú skal Lalli setja ofan! Hvað áttu nú liel/.t i fórum þínuni kunningi? Silfurskeiðar! I'ier má nota. Gullhringar — tveir, — þrír, — fjórir og — fimm! Góð og gjaldgeng vara! En livar er sálin sjálf, eða sálarandvirðið, svitadropar fátieklingsins, silfrið meina óg, signor minn? Finnur fésjóð mikinn. Sex hundruð full, eða sexföld manngjöld! Aldrei rnundi nú alt það silf-ur vera sett til höfuðs Sveini karli? Hver væri þá muklegastur að njóta, nema hann sjálfur, sauðurinn? Lætur aftur skápinn. skimar til og frá, og sór könnu standa á stofuborðinu. Nú niætti ferðin lieita nokkurnveginn borguð,G.'S

ef eftil' væri Öl í könnunni. Teygiir íir henni gónn atund. Gott áttu öliS, Lalli; hafðu sæll svalað gamahnenninu! Noi, hafðu skarpa skömm fyrir! Aldrei mundir þú buga að mér öðru en eldi og brennisteini, þaS or að segja: yrðir þú sá ríki maður en ég Lazarus. En aldrei nær þú með tánum þangað sem hann hafði hælana. Hann leyfði huudum að sleikja þurfamannsius kauu, en þú sigar þínum sporhunduin sí og le á mig, og ligg óg þó ekki iðjulaus fyrir hiiiida og manna fótum, heldur leita míns brauðs í sveita míns andlitis. Sæmilega er hann Sveinki biflíufastur. Kauiar.

»Biflian er sem böggluð roð fyrir brjósti rnínu; lærði óg hana alla í einu, þó aldrei kæmi að gagni neinu«. Jájá, ekki dugar að snúa heim við svo búið; ekki má ég koma hingað eins og þjófur á nóttu, enda er synd að launa ekki svaladrykkinn. Hérnameginn er trú' óg, vinnumannaskálinn. Látum sjá, ég vek fyrst einhvern manngarni, gjöri boð fyrir sysluniann, lieilsa honum hæversklega, lyg liann fullan af fróttum og læt hanu svo ríða með mér úr garði. Mætti hann])á reka minni til að við liöfuui fuudist, höfðingjarnir. Kaliar víD skiVlttdyrnar íiioð broyttum rómi: Hei'se friðlll'!

H r ó b j a r t u r inni fyrir:

Sæll veri' hann! lilessi])ig!

S k.-S-v e i n n

vi() ejállan sig:

Sælunn og blessunina látum við nú bíða, því linur er ég við lögmálsbókina.

Hróbjartur keniur út sntíggkiæddur og hálfvaknaTlur.04

2. atriði.

Sk.-Sveinn, Hróbjartar, siðan IjArenzius.

Sk.-S V e i 1111

virðir hann fyrir sér með breyttum rómi:

Heill og' sæll, kunningi,]>ar sjáustnm við aftur! Er það' ekki-----

H r ó b j a r t u r: Hróbjartur, jú, sæll vertu!

Akar sór.

S k.-S v e i n n : Og þú]iekkir mig ekki aftur, góður?

H r ó b j a r t u r gnýr augun:

Nei — ekkí, nei — ekkí.

S k.-S v e i u n : Kerirðu ekki fyrir 10 til 12 árum í —1

Hróbjartur: Fyrir 10 til 12 árum, jú, í (Jrindavík.

Sk.-S v e i n u : Komstu þar ekki í skipreika?

Hróbjartur: l'ar? Nei — það var á Stafnnesi — veturinn fyrir rosa-sumarið! Það er niiklu lengra síðan. Ég var á 16. árinu og var nykominn að Gröf, liana nú.

S k.-S v e i u n

sem fyr:

Á Stafnnesi — var það! En óg vissi að óg þektiþig rétt. Og aumingiun! Eg var eiun, sem hjálpaði þér. Manstu ekki eptir honnm Oblauði uudan Fjöll-ímum!

H r ó b j a r t u r : A varst það þú? En ekki man ég eftir þér, en það er þaS sama, úr því svo var, þá áttu að mér greiða.

S k.-S v e i n 11

som fyr:

Kg er sem sé' kominn að kicra nokkuð fyrir sýslu-manni. Er haun heima, eða í svefni?

II r ó b j a r t u r : Já, hann mun vera nysofnaður, en ætlar.í byti af stað á morgun / þjófaleit, hauanú.

S k.-S v e i n n

sem fyr:

Eftir livaða þjófum nú?

H r ó b j a r t u r : Eftir honum Skngga-Sveini sjálfum, trúi' ég.

S k.-S v e i n n

sem fyr:

Og or lianu enn þá lifandi, baunsettur! Ætli lianu þó verði hengdur, ef hann næðist?

H r ó b j a r t il r : Ekki skal maður ofa það Beyspar svo framarlega sem einhver ólarspotti fyrirfinst á landinu.

566

S k. S v e i n 11

sem fyr:

Hi, lii, hi! Imi farðu nú, góður, fjrir raig rakleitt að rekkju s/sIumanuHÍns, vektu hami og segðu að mað-ur eigi br/ut erindi við hann. Um manudráp segðu! lím manndráp!

11 r ó b j a r t u r :

Um manndráp! Kg skal hlaupa!

Fer.

S k.-S v e i n 11:

Eins og þur.s skal liann nú gintur og gabbaður; og fari hann eitthvað með mér einn, skal liann ekki frá fuudum okkar segja. Illt er að atgeir minn er ekki til taks. Ekki dúgar þessi til stórræða. Drogur Sftx út úr erini sinni og stingur inn aftur. -I'Cg,]>eg, þl'lisk ! Piltur lætur mig «ekki lengi snópa. i,áren/.íus kenrar,

L á r e n /. í u s:

Hver ert þú?

S k.-S v e i n n :

Iíg heiti Sveinki.

Lárenzius:

Hvaða Sveinkií

S k.-S v e i u n !

Ur Skuggabjörgum.

L á r e n zí u s:

Ur Skuggabjörgum'í Nú, norðlen/.kur?S k.-S v o i 1111 : Allra sveita kvikindi!

Lárenzí us:

Hvað hefir])ú að kæra, svo áríðandi?

S k.-S v e i n n : Innbrot á næsta bæ og mannslagur! Bóndinn á CJili — því óg gisti þar biður þig að koma á auga-bragði. Skugga-Sveinn náður — hann getur ekki hald-ið þeim, þeir eru fjórir! Fljótt, fljótt! Eg kem líka.

L á r e n z í u s

kallar:

Svartur, Jóu, Eilífur, Ari, Hrói! Dpp og út í stofu. Ut að stofudyrum, eins og þið standið, óg skal fá ykk-ur vopn. Flvtið ykkur. Tii Sk.-Sv»ins. Þú kemur líka'

S k. -S v e i n n n : Já, sjálfsagt. Svona eiga syslumetin að' vera!

I»flir fara.

3. atriði.

Eftir Jitla stund keniur Marffrót inn ok Bozt nieð prjóna sina.

M a r g r ó t:

Hver ósköp skyldu gatiga á á ííili? Bara enginn hafi nú slys. En fasið á blessuðum sauðnum, húsbónd-anum! Og hver ætli hann hafi verið, sem sótti þá, ókunni karlinn stóri me'ð gráa skeggið? () livað liann var skuggalegur! i>að má mikið vera, að sá liafi góðan mann að geyma. l>eir voru að segja að hann Skugga-68

Sveiun væri fangaöur. iíara hann slíti ckki af sér böudin og meiöi ekki hatm Ara. Mig hryllir viö aö hugsa um allar þær hættur, sem eru í heimiuum. Maö-ur má'ekki óhultur sofa sjálfa hagbjarta sumarnóttina. Kg cr einhvernvegin svo hrædd; ég skal raula mér til afþreyingar. Syngur:

Og flvt þér nú, snót mín, og fylgdu mér á braut; svo fríö ert þú og brosleit og snjólivítt])itt skaut..

Kór d hak við: : : Margt 1 jvr : : í þokunni,]>ig 1111111 kanske iðra.

I>á svaraði mærili: »Kg vil ei væta fót<<. — »Ei væta þarftu skó þinn né stíga á grjót!« Rór:

:|: En margt byr :': o. s. frv.

»Nei, úti á víðavangi ég villast kann á fjöll«. — »Ei villu skaltu hræðast, ég særi frá þér tröll?«

Kór:

:|: En margt byr :': o. s. frv.

Svo gengu þau frá garði. [>á heyrðist henni hljóð. »Þór hringir fyrir eyrum þitt saklausa blóð«.(>9

Iiór:

:j: Eu murgt hvi- : : o. s. frv.

I'au konm fram aö Seljum, hún heyrir aftur liljóm; en höfft'i lutu kvöldsvæf hin gullfögru blóui.

Kór:

:j: En margt byr :j: o. s. frv.

»I>ví hrfeöist mín liyreyg, þú lievrir fossius róm«. (iuö lijálpi nit'i', |)ú skrökvar, ég þekki klukkna hljóm! Kór:

: En nmrgt byr : : o. s. frv.

Svo hrópaöi nuorin, þú hvtirl' hinn flái sveinn, og lieim komst snót meö nauöum, en faldurinn var hreinn.

Kór:

:|: En margt byr : : o. s. hx.

LAroD/.íttR koiuur ínHinikíll.

4. atriði.

Snmit. l.Aren/.lus.

Ij á r c 11 /. i' us: Hvilfi gjöl ir [lú hl'f? Margrót stendur ui>]> lirffidd. lír fólkið ult lifandi í)'".r skúpurinn læstur'í Opnurhann70

og sko?)nr. Hugsaði ég ekki? Hvar eru skeiðar? hringirl — poningarnir?

M a r g r ó t:

Hvað stendur til? Guð só oss niestur? Vantar nokkuð?

Láren/. íus: l'eningar, hringir, skeiðar — allt farið, öllu rænt og stolið, alt gripið, eyðilagt, og ég gabbaður!

M a r g r é t: Hvað er þetta! Kr það mér að konna?

Lárenzíus: Og peningarnir! Stappar og œöir um stofuna. Hvar eru peningartiir?

M a r g r ó t

gengur laflirœdd eftir LAroiizlus:

Ef dómsdagur er kominn,])á letla ég að biðja yður að fyrirgefa inér, hafi ég gert eitthvað. Æ ég er saklaus! Vantar máske eitthvað?

] j á r e n /. í u s

stillir sig:

Onei, það heitir nú ekkert! En]>ú ert saklaus, Manga, þú ert saklaus, suklaus!

M a r g r é t:

-E, þá er óg ánægð! En er það þá víst, að ég sé þá ekkert sok — ekki vitund sok?

L á r e 11 v, í u s: I>ú ert saklaus einfeldningur. Sæktu iriér að drekka, en láttu það nú vera af lakara ölinu!M a r g r_é t: Kg skal þjóta! Fer.

L á r e n 7. í u s

einn:

Nú á óg ekki skilið, aö drekka betra ölið. Hvernig hvarf heljarkarlinn út v'ir höndvvnum á mér? Þaðhefir verið viö Svartagil. Seigur er Sveinn ! Kr hann fjöl-kunnugur? Jú, hann er fjölktinnngtir! Hefir nokkur nokkru sinni hlindað tnig svo — gabbað mig—storkað tnér svo? Sagðist hanu ckki heita Sveinki og vera v'tr Skvvggabjörgum? Syndi hann mér ekki saxið á lciðinni, og sagði, að Skugga-Sveinn ætti það? Kg hafði allan hugann úti ;í Gili, |)av sem þrællinu laug vvpp hv'vs* brotinu. Kallar: Hróbjartui'!

Hróbjart u r

i gættinni:

Hvað á óg að gjöra, húsbóndi góöur?

L á r e n z (u s: Hvað sagðist karlinn heita?

Hróbjartur i gættinni:

Mcr sagðist liann hcita Ohlauður undan Fjölluu-um, og kvaöst hafa hjargað mór fyrir nokkrum árvim i' Grindavík, en það er nú eittlivaö bogið; á Stafnnesi hefir mér einu sinni borizt á, en aldrei í Víkinni.

Ií á renzius: <>•> Jni kannaðist alls ekki við andlit hans?II r ó l) j a r t u r: Nei, nei; óg liafði hugsað, að þetta væri hálfvegis óráðs/u-maður.

]j a r e nzíus: Þið talið elcki um þetta ferðalag við nokkurn mann!

II r ó h j a r t u r

soiii fyr:

Við heyrum])að og tikuluni miunast |)esH, hús-bóndi góður.

Kor.

Margrót konnu' moí) ölkönnu og sotur á boröii), on Láren-níus drokkur.

M a r g r ó t:

,1'að er nú samt af skárra ölinu, ég vona blcssað-ur húsbóndinn reiðist mcr ekki; i'-g tímdi ekki að taka af hinu, það hressir svo sem ekkert. Veifi ytJur eins gott af eins og cg aun vðiir og óska, lilessaður sauð-urinn — sysluniaðiirinn og húsbóndinn — yildi óg segja!

Hneigir sig og t'or.

L á r e n z í u s: l'að er gott, Manga litla. viö sjáiian sig. Skeiðar 15, hringir G og peningaruir - peningarnir! líg skal taka þrjú börn og ala upp, fiíi ()g nú fljóta hcfnd og góð'a'. PhD er barlfl. Koni illll!

Hclgi og Ortmur konin.5. atriði.

Sarni. Holgi og Orinnr.

I I o 1 g i <>g <! r i' I)) u r: Heilir og seclir aftur!

L á r e n /. í u:

Heilir báðir! Komuir aftur! Nvjungar að segja?

(J r í ni u r:

Við segjuni okkar farir ekki slóttar. Líklega hafið])i'r hitt óskastundina.

Lár e n '/. í u s: l'ið hafið fundið — ?

H e 1 g i:

I'egar við voruin komnir ií háheiparnar, áðuiu við hestum okkar í lítilli graslirekku; en er niiustu varði, iilaupa að okknr tveir vopnaðir útilegumenn og ráðast á okkur. Við buudum óðara annan, en hitt var elfdur maður, sein við róðum ekki við, enda kallar sá bundni á Skngga-Svein, og þá stökknr vomurinn fram með ógurlegan atgeir.

(Jrí íii u r:

Og við áttum fótuni fjör að launa, [)ví þeir eltu okkur þindarlaust, koniuiust nauöuglega á hestsbak og hleyptum undan unz í sundur dró, og þessir árar hurfu okkur.

L á r e n z í u s: Mikil og góð' tíðindi! líœlið, sáuö þiö bælið!C ri m u r: .lá, það höldum við.

L á r e u /, í u s:

Agætt, ágætt!

H e 1 g i:

Við hleyptum eins og horfði, talsvert langt frá leiðinni, og konium alt (eiuu á dalbrúu; þar var fag-urt pláss niðri — en ekki stórt, og jöklum og hömrum lukt á alla vegu. Mannabygð sáum við ekki, en reykjarþef þóttumst við finna.

Lár e n /, f u s: ()g þið treystið ykkur til, að finna dal þennau aftur'í

(í r í m u r:

Ekki trúum við öðru, ef bjarfc er veður. lin ekki máttum við tefja þar svo lengi, að við gætum miðað þessar stöðvar, því við voruni <i flótta.

L á r c n /, í ii s: tJott og vel! Verið nú kaupainenn mínir uokkra daga, leitið fantanna ineð oss, fiunið þá og liengið og hafið svo fréttir að færa norður!

H e 1 g i og (! r í m u r:

Velkomið !

L á r e n /. í u s

linllar:

Margrét! liún komnv Vín og bikara!

Margrét í'er og BH'kir þaTl. Fer, Grani or Gðir koinn rifnir of? lialtir.75

6. atriði.

Sömu. Grani Geir.

L á r e n z í u s:

Hvað gengur á? Ilvað er að sjá ykkur.

G r a 11 i

til fleirs:

Láttu íuig tala. Tii i.drenziusar. Aukast uú vand-ríeðin: Kindum okkar stolið, og við lijöruui hálfdrepnir eftir, haltir og húðstryktir! Svona er mussan!

Geir:

Og svona lior sig buran mín.

L á r e n /. (u s, H e 1 g i og G r í m u r:

Hafið þið þitt hann Sktigga-Sveiu?

G r an i:

Nei, bíðið llú liægur. Ker ofan i vasa sinn og loitar. Er ('g ekki búinn að tína hóuðum ginföxuiium!

G e i r:

Nei, ltórna erti hundsvottin, þú þorðir ekki að hera þá.

(; r a n i

tekur viTl blö()unum og róttir LArenzius:

Þc íssir 1)ííiiiisottn tldrastafir liafa ollað allri ógtefu — takið þór við.

L á r e n z í u s

reiftur:

Vogar þorparinn að fa mér sína fítons-stafi? Burt, burt! Eða hvert var erindið?7G

(! í' a n i:

Þaö eru ginfaxarnir lians Galdra-Hóðins. Við heimtum, aö lianu sé breundur fyrir þá á])ingi í sumar, og vildum fiern vður]>á til sanninda.

U e 1 g i:

Heyrum fyrst söf;u þeirra.

I. á r e n /. í u s:

Vcit ég aö Galdra-Héðinn giunti ykkur fyrir skemmstu, og œtt.uð |)iö l)áðir hyðingu skiliö fyrir mök ykkar við' hann, cn snkir ykkar alkunnu heimsku,]);í sleppi ég þeirri sök. Segið skjótt frá tíðindum!

(J ran i:

Viö lögðuni af staö í morguu sneniaia að' leita kindanna, hvor með sitm ginfaxa á brjósti og treystandi þeim og kunnáttu (ialdra-Hóðius eins og nyju neti. En þegar við komnw austur af Háu\irv\num komum við auga á kindahó]), sem maður rak til heiða. Við hertum upp huguun og hlupum fvrir hójiinn og þckkj-um þar kindur okkar.

I, á r e n /. t' u s:

Hvað svo, eða var þar Nkugga-Sveiun!

(i r n n i:

Jú, jú, hanu ketnur þnrna alskapaður. Við' send-um liann snata í lernar og haun tætti þær óð'ara í hvarf, svo við höfuin ekki scð þær siðan. Kn af okk-ur er það að sc»ja, að vargnrinn clti okknr lengi, nœr okkur í Raftaskógi, sat á okkur til skiftis, batt okkurbá'öar höudur á bak. liábatt okkur á fótum og byddi okkur svo og hrakti á undan sór, og skildi ekki vi'S okkur fyr en á lionum Bólhjalla.

Láre n /. í n s:

Lengi voruS þiS afreksmenn, en þó er nú ykkur vorkunn. Veriö nú til aö morgni, aö koma meS mór í leitina eftir illvirkjunum.

G r a n i:

Nei — sjái'ð mig — svona er sjónin, svona bakið', svona gaugurinn,

G e i r:

Kg fer ekki spor, ,cg er allur af gciflum genginn.

G r a n i:

Við erum eins og flegnir kálfsfætur.

G e i r :

Kins og ræfill rifinn upp úr svelli.

Helgi:

Slíkir menn eru ekki til stórræða, og verðið þór að njóta betri manna, ef duga skal.

G r a n i:

Kn ærnar okkar — það tekrr út yfir.

G e i r :

Ærin er mitt lif.

L á r e n /, í u s:

Burt, og heirn! Nú skal róttvísin reyna sig!78

(J r a n i:

HengiS hann, liengiS liaun! Heim meS okkur, (Jeir!

í»eir fftra.

Ij á r e n z í u s

hollir vini i bikarami:

I>iS heyriS þá, nngu vinir, a'ð hér er ekki uin gott aS gjöra, og aS Skuggi karl erekki barnameSfœri, enda voruS þið heppnismepn, aS komast klalílaust úr klóm lians. Skulum viS nú allir dreklca stríðsöl, og þar meö eggja hver aiinan lögeggjan, svo aS vór írtœtt-um sigri hrósa, og aftur komnir erfi þessa illþyðis drekka.

I>oir t.aica bikaraua og syngja:

Búumst skjótt og bregðum hjör, blóSið' veki hetjufjör; upp til heiða hetjuleiðir, HeiSarv/ga gjörum för.

Nú skal skæðan Skugga sjá, skilja karl við' helginn grá, klæða rauðum, reisum kauSa, regingálga fjöllum

7. atriðí.

Hollisdnlurinn. Klottar boggja vegna og sór í holiisnuinnann 0?>rumogin. Þa7> er kvöld.

S k. - S v e i u ti

situr vií) hollisniunnan á stoini og hvossir atgeir sinn. Uauiar; Atta menn í odda þráóg hefi geiri svœföu, en hæfða

hnefa nn'num lief óg' þrjá,

lielju sendi óg alla þá,

börnin fimm og konur tvær óg kæföa.

Stendur upp og mundar atgeirinu.

Ogn só þór í oddi, en í eggjum dauði, hugur í fal en heipt í skafti! l'á muntu bíta, blóðlifruni spíta, og blóðlifnmi spita!

Ekki þarf á að líta, jafnhvass ert þti sem fvrri, geir minn, en tnór fer í flestu að förla. Og ekki auönaðist mór að stúta Lalla, en laglega var á hann leikið, og ekki skortir nú skotsilfrið. Nú, lifi hann þá og lifum við báðir! Eg vænti að <íg Itafi verið Iítil heillaþúfa um að þreifa hans ættmönnnm, þar sem óg hefi drepið fræudur hans og systur — nei, ekki drap óg hana, þó btiu hinsegin tvndi taliuu stefpan. Ilefði óg sjálfur eignast tneð henni strák, í stað þess að flækjust meö þenuan Harald, þá hefði sá eflaust orðið mór betur að skapi. Haraldur hefnr mór lengi verið revkur í augum sí'ðan hann eltist, enda er þaö Ögmundi aö kenua. Ögmund bata óg, en má illa án hans vera. Ketill er, trú' óg, aðalreipiö, og er þó satt að segja ilt að eiga þræl fyrir eiukavin. .Jæa, hann er inór fylgispakur eins eins og smalaralcki <ig hléypur og geltir hverjum hvelpi betur. En ongum er aö' trúa - ekki heldur Katli, hann er auguaþónari80

og hrœsnari, sem er gamall og gullvœgixr kostur ^ hygð, en iitlegðarsök í óbygðum. Voi, vel! Farið þið að ykkar högum og munum fyrst um sinn, Ogmundur með galdrana og gralyndið óg Haraldur með hjárœnuskap sinn og þvermóðsku. Sjái ég að þið cetlið að svíkja, skal þessi stytta ykkur stundirnar mundar »t-Beiriim! Fvrri til skal ég verða. Vitið til. Hinga'ð og ekki lengra! Mín köldu ráð skulu vkkur á klakann koma, því fari svo, að ('g verði fangaður, sktiluð þið báðir á gálgann með höfðingja ykkar. Nei, fari þeir í gálgann, aldrei skal ég í honuiu lenda,

sá aldurtili hæfir huudum einum eða köttum, og kanske drenggarm-inum honum Katli! Við Ketil verð ég að lappa, þó honum liggi hálmvisk í hjartastað. Hann skal mér þjóna eins og húðarhikkja þjónar hestaníðingi; lifandi og dauður skal sá drengsnáði mér fylgja og hræ hans hvitna nieð kjúkttm mínuni. Ketin komur. Kn þarna kemur piltur!

8. atriði.

Sami. Kotill.

Ketill:

Kg var rótt kominn að spreng, elti 12 sauði frá houurn Sigurði gamla í Dal austur fyrir Sauðafell og er kominn með þá lieim í byrgið.

S k.-S v e i n n :

Njóttu heill hauda, Ketill! Þig vantar ekki nema einn kost til þess að vora eftir mfnu skapi.81

K e t i 11:

I'ykir þér ég vera seinn á fæti, kanski? Nei, þaö' liefir þú aldrei sagt. Kí5a ekki nógu sporviljugur? Jú, viljugur er ég.

S k.-S v e i n n : Hvaö stoöar hvatleikurinn, Ketill, ef áræöið' vaut-ar? Oðara en háskinn kemur, gugna knjáliðirnir á ragmenninu, en fallinn er hver, sem fótauna missir.

K e t i 1 1: Kr þá áræðið í fótunum?

S k.-S v e i n n : Nei, ekki áræðiö, heldur hugleysið. Það hefir margur mér kent, Ketill; en í hjartanu á hugdyrfðin heima, og þar hef ég geymt initt skap og þar skal það una til enda.

K e t i 11:

Já, óg hef oft óskað mér, að ég væri eins og þú þegar þú varst í broddi lífsins.

S k.-S'v e i n u : Já, það er satt, þá skorti mig hvorki kergju nó karlmensku; þær systnr liéldust í hendnr og studdu mig á liálu hjarni og margri glæfragöngu. Suemma lærð'i ég þá lífsins speki, að góðmenskan gildir ekki. En nú fer harðfengi niinni að förla og kennir hún oft-lega eiuskonar doðasóttar, þo að skapiö hafi allgóða hcilsu. Þess vegna ertú mér ótnissandi, því Haraldur og Ogmundur eru þegar liver vill úr sögunni. Báðir

682

eru þeir farnir aö sitja á svikráSum við okkur. En vertu óhræddur, ekki skulu þeir koma að okkur ó-vörum, og ekkert mein skulu þeir gjöra þór. Vertu mór bara fylgispakur, og haltu kjafti!

Iíetill:

Eg held kjafti og verð þér fylgispakur. Pað væri bezt að drepa þá báða; þá vrðuin við eiuir um hituna.

S k.-S v e i n u : Nú sé ég að það er mannræna í þór, Ketill. — Heyrðu, segðu mór eitt: hefirðu lært boðorðin?

K e t i 11:

Nei, hún fóstra mín komst aldrei til að kenna mér þau fyrir flakkinu.

S k.-S v e i n n : Svo þú hefir aldrei verið boðorðum bundinn?

K e t i 11:

Nei, og ég þarf ekki að breyta eftir því, sem ég ekki veit.

S k.-S v e i íi n : Skynsamlegt svar, Ketill. Hvað eru boðorðin mörg?

K e t i 11: Þau eru mörg, mig minuir ellefu.

S k.-S v e i n n: Og það ellefta er þetta: LærSu að launa ilt með

illu!83

K e t i U : Þetta boðorð líkar mér vel.

S k.-S v e i 11 11: Þá ertu sanntrúaður, lvetill. Þú átt ölluni ilt að launa utan mór, og hvergi vægðar að vænta.

lv e t i 11 :

Þess vegna kvelur það mig þegar hann Ogmund-ur er að telja úr og tala um samvizkusemi. Hvað varð-ar okkui útilegumenn um samvizku?

S k.-S v e i n n: Hi, lii! Mín sanivizka entist nú ekki lengur en fyrstu skórnir mínir. Fyrsta útileguárið lá ég einu sinni þrjá sólarhringa í skafli norður á Kili, næringar-laus og að bana kominn. Þá króknaði sainvizkan, Ket-il), og sefur síðan sumar og vetur.

K e t i 11:

Kg held það liafi aldrei verið samvizka til í mór.

S k.-S v e i n n : Okkar köllun er að vera illmenni og hetjur, svo að lyddurnar í bygðinni hafi beyg af okkur. Heyrðu, eru geldingar þessir feitir?

K eti 11:

Og skollinn taki það; þeir eru varla brúnslóttir, nema svo seni tveir; þó er synd að segja, að sauðaketið frá Dal só ekki dáindis bragðgott. Nei, í sumar þyrfti maður að ná í nokkra Bárðdælinga, þvi þar má þó enn finna þverhandarsíðurnar.

6*84

Sk.-S v e i 11 n : Og þykkri en þverhöndin, Ketill. Þaö eru þær beztu kindnr, sem ég hefi soðið' í gæru, sem þaðan vorti kynjaðar. Þar næst smakkar mér Oræfafé. Nú fer öllu aftur, ærlegir sauSir finnast nú varla. En komum þá og kippum höfðum af kreistum þessum. Sæktu hnifana og brynum þá.

Kotill sækir bnifaria. Þeir setjast og kveTía sinn rneö livor-um róm, og brýna í tlkafa:

Blundar lúinn

bygðartnúgur

beðjum á,

fjallabúinu

fer á stjá;

saman í hrúgum

sauðagrúann

sér hann til og frá,

sízt þá sofa má.

Því um nætur fer á fætur, fjalla-sal kveða lætur »hó« og »hal«; nú skal kætast, gálgi græta garpa þeygi skal, sutidrum sauða-val.

Litum hnífa

hvassa st/fa85

haus frá bol, síöan rífum sauði' á hol; kimhi lífi lengi hlífa léð oss ei er þol; liverfi handaskol.

Þeir íaru.

9. atriði.

Öpmundur, slöan Haraldur. () g ui u n d u r

komur lir.vggur og hugsandi: Stoliö ei' eilll ; s«'/,t a steininn ok strýkur onniil. Skyldi J)á Haraldur fóstri vera fangaður. Hann hefir ekki hingað' komið og lians finn ég hvergi s])or; ujipgefinn er ég oröinn. hokd var að visn suöur á fjallinu, en eklci er liann vanur aö villast. Gjörningar leggjast á okknr; hann hofir liilt galdra-lioku og í henni hefir liann villzt í tröllá- eSa fjandanmuua heudur. — Ég sé liann aldrei meir! — () mig aunmn, argan og yfirgefinn mann! aripnr fyrir amllitii) Kr J);í engin Jíkn eö'a lausn til fvrir miy;? Kv ög veri i en allir a'ðrir? lir ég fccdd-

v c? O

ur til fordœmingar? Atti ég að liroppa holvíti bæö'i hól' Og annars heims? Stonilur upp. bor sér fyrir brjóst. Sé Haraldur íarinn,])á er v'iti um nllt - allt — allt. — Eg sálga niér! Kg fvrirfer niér! L)rep fvrst Svein og Ketil. Svo mig, SVO lllig! So/.t niDur i þungum þönkum. Kæmi Haraldur, — og feiigjum viö grið og frelsi, þá — J)á skal ég allur annnr niaö'ur verða, — því heiti86

ég við mítt hjartablóð. Stökkur \ipp. Haral d u r kemur.

Heill fóstri! Hvar varstu?

H a r a 1 (1 11 r

vopnaTiur og meD fuglakippu á liaki:

Heill og sæll! Þér mun liafa leiðst?

O g m u n d u r: Víst hefir mór leiðst, ég hefi leitað þín liðlangau daginn, hugði þig dauðan, heillaðan, fangaðan, hengdan.

H a r a 1 d u r ': Hvar eru þeir Sveinu?

0 g m u n d u r: Þeir slátra sauðum Sigurðar í Dal við' byrgið.

H a r a 1 d u r:

Eg skildi við' Astu án þeas aðrir yrðu nn'u varir. En á leið minni til móts við]jig, sá óg álftir á tjörn og elti suður hjá Svörtugiljum. I'ar sló yl'ir þoku svo svartri, að óg sá ekki haudaskil, og fann ég strax, að það var gjörningaþoka, enda vissi <% ekki neitt hvar óg fór, en óttalegar ógöugur komst ég í.

O g m u n d u r: hú hefir verið í lllahrauni, og þá var mildi, að þú sást aftur sól.

H a r a 1 d u r:

Já, korninu / suðureucla lllalirauns. Þá þegar minnstu varði birti upp þokuna, og óg sá til sólar. l'á þekkti óg mig óðara og sneri við. Og veiztu hverjum ég á lífið að þakka?87

0 g ni u n d ii v : l'ii munt þakka það Astu frá Dal, er ekki svoí

H a r a 1 d u r : Já, hún segist hiðja hann Guð að varðveita mig, og ég skuli reiða mig á hans hjálp, hvernig sem gangi fyrir okkur.

O g m u n <1 u r: En fann hún nokkurt ráð til að frelsa okkur af fjöllunum?

H a r a 1 d u r: Ekki kveðst liún enn liafa fundið ráð til þess, en hún kveðst muni túlka mál mitt við föður sitin og frænda hans, sýsluniapninn, og reyna að sanna þeim, að ég sé euginn sakaniaður, og hún hað mig að segja þór, að vera rólegur og vongóður.

O g ni u n d u r: Vist eru orð hennar hetri eu "engin, en völt er þessi von, fóstri saill,

H a r a 1 d u r: Hún talaði uin, að' við skyldum reyna að losast við' hina, og lagði það til, að' við leyudum okkur við Dalssel í vetur meðan harðast er; þar eru kofar uppi og enginn maður er þar.

0 g m u n d u r: ÞaS er alt of nærri hygS, og hvorki er þar veiði nokkur nærri nó öunur föng.88

H ar a 1 d u r: Hún kvaðnt gcta koinið þangaö nokkrurn forða nieð leynd. En ella veit hún ekkert hœli.

() g m ít n d u r: Nei, leitnin heldur austur eða norður.

H a r a I d u r: Afráðuni ekkert að sinui, nenia])nð að yfirgefa Svein. Bygðarmenn eru, segir Asta, að Joita hans og okkar í þrennu eðu fernu higi, allir vopnaðir, nieð hyssur og með sporhundu, og Láren/.íus í liroddi fylk-ingar, vondi syslumaðurinii, scm liengir og hrennir hvern, sem hann nier.

0 g íii ii n d u r: Því heldur skuluni við fara varlega, og forðumst að finuu])á Svein eða vera framar í þeirra flokki. Hver veit nema Lárenzíus sc þó linari að reyna að lokuui en aðrir. En ertn ekki svangur, fóstri?

H arald ur: Förmn fyrst og smeðum, en síönii fer]iú a leið með mór al'tur.

0 g m u n (I u r: /Etlar]iú eun itö hitta dótturina frá l)al.

H a r a I d 11 r: Já, cg hót aö liitta hana og kveðja í sama mund í nótt og á sama stað. Hún kvaöst mundi hugsa upp nytt ráð og segja mór]>á að skilnaði.89

Ó g m u 11 d n r : Ær og auðtrúa er œskan. M það; i!g fylgi þór á leið; förum báðir varlega.

>eir inrft iit Jieilismegin.

10. atriði.

Svoinn og Kotill konia.

S k ,-S v e i n n : Allgóður fengur, Ketill, og vreri nú ekki veðra brygði í lofti, væri nú helzt livíld og næði fvrir liönd-um.

K e t i 1 1:

A óg ekki að fara að sjóða, Sveinn? Mór er bunibult af blóðinu og hráa mörnum, þó það sé gott til að nivkja sór i munui.

Sk.-S v e i n n: Sjóddu' drengur! Kn nílg sækir svefn.

Ketili fer.

Heyrðu Ketill!

K e t i 1,1

Tiivr uftur: Hvað á óg að gera?

S k.-S v e i n n : Sáztu hvort þeir stefndu?

K et i 11: I>eir stefndn suður lijá Sólarfeili.90

S k.-S v e i n n : I'eir sitja uni Iíf okkar, KetiII.

K e t i 11:

A, heldurSu]>að? — Ja, ég er hræddur um, að þeir ætli að gera okkur eitthvað.

Sk.-S vein n: Það er víst. Farðu ekki laugt frá mór, drengur! Kondu strax ef ég kalla. Hvurfu þeir suður fyrir eða vestur fyrir fcllið?

K c t i 1 I:

I'cir hvurfu, syndist mór, vestur fyrir.

S k.-S v e i n u : Hvað, muudu þeir ætla að finna grasafólkið úr hygðinni? I>á hefði ég hugsað, að háðir væru feigir. Ellegar — mundi Ogmundur vera að brugga okkur svikræði? Fjandinn trúi honum framar. Nú erum við ! þá einir, Ketill. Yertu mér trúr. Kg er Hákon jarl, þú ert Karkur þræll. Nei, vertu mór trúrri eu hann var BÍnura

lánardrotni.

K e t i 11:

iíg er þór trúr.

S k.-S v e i n n : Allir drottinsvikarar verða heugdir, Ketill. Sértu mér trúr, þó ég illur só, muntu aldrei vcrða hengdur, — úr því að þú ert kominn á þennan dag og hefir ekki cnn uppfestur verið. Ketill vill fara. Heyrðu,91

drengur! Hippir í bnnn og skoTlar bann í krók og kring. Þu

ert breyzkur maSur og staSlítill, Ketill.

K etill

smoiknr:

lír ég ekki trúr? og þægur? og fljótur?

Sk.-Svei u 11: l'ú ert líkur Karki, Ketill. Hann og jarlinn voru fæddir á einni nótt báSir og var hann gefinn Hákoni í tannfó. Hve gamall ertu, Ketill?

K e t i 11:

Iíg var, trú óg, freddur fyrra bruna-áriS.

Sk.-S ve i 11 n: Fyrra bruna-áriS! Nú, þaS stendur á sama, óg hefi lifað tvær æfir þínar. l>ú ert ekki Karkur, Iíetili. FarSu!

Ketill fer, en Sk.-Sveinr. sozt.

Kngum aS trúa. lllt er illur aS vera. stondur upp. En burt allur kveifarskaptir! SUugga-Sveinn á ekkert aS óttast, en ölluui að storka. l>að eru lileyðurnar í bygðiuni, sem alt vex í augum. Þeir eru löngu dauð-ir úr ölltim reðuni og orðnir ættlerar frækinna feSra. Dáðlausir örkvisar eru þeir allir, og lieilar sveitir hræðast nú einn örvasa karl, enda hefir mörg lyddau kent á köggltim þesstim. Þegir um stund Skyldu þeir svíkja mig? Skyldi óg nú í elli mintii verða fangaður? Við illu — öllti hinu versta má búast. 111 er æfin, en allra verst síðast. Litur til lofts og sór nt> sól er aibjarga. lllt er í lofti og er þó heiSur hiininn. — lllt er á92

fjöllum, en á]>eii)i vil ég þó aldri mínum Ijúka, og hér vildi ég heygSur verða að fornum sið, og ekki all-fjærri almanna vegi. Mundi þá ekki örvænt, að sveitalyddurnar ætti ekki miklu heiðríki að fagna, er þeir troða kjúkur míuar. Kkki gjörir hantt Skugga-Valdi mig líkan hversdags snáða, enda hefir mig dreynit, að fyrir mér lægi að verða landvættur norður á Kili.

Baular:

Norður ;í Kili í nístanda hili

heldur skal búa við hel og niein

uns lirafnar sjúga nn'n hvítu bein,

en biðja griða Iiinn blauða lvð;

ineð rammri krummu ég risti honum níð.

Mig sækir svefn. Kaiiar: Ketill!

K e t i 11

liti fyrir:

Hvað viltu?

S k ,-S v e i n n :

Farðu ekki frá helliuum, Ketil)!

Legst fyrir og sofnHr. J'ögn ttm hri7>. Sk.-Svoinn fer aí> láta illa i svefni. I'aT> vcrFlur skutígsýnt. á sviftinu. Kvonnvoí'a sézt iiDii liægt og lnegt yfir KviTliri og sogir:

Seinna kouia sumir dagar og koma]><>!

Ker.

Karlvofa hivtist á sömti og segir:

Skamt er nú til skuldadaganna!

Fer.93

Tvoir Hvurtir púkar koma npp í\ svi?>inu. l»oir iioppa i kring-um Sk.-Svein og segja sina hendinguna livor:

Mögnuni skelli — menn eru úr helli, uema hinn armi — á eldgíga barmi. Náhrafn mun bíta — og nefi slíta þjófsaugu grá — þú vaknar þá!

Kan'.

Sk.-Sve i n 11

umtar og lœtur illa. Kallar:

Ketill! Ketill!

Keiill kemur op boríir a lœti Sk.-Sveins.

Iíetill:

Þaö sækir svona a8 honuml Kg fælist þetta, Sk.-Sveinn ! I'aö sækir að" þór, vaknaðu!

Togar i Sk.-Svein i oflioíli. t.oks hrökkur Sk.-Svoinn upp og kastar frA sér Katli i svefnrofunum.

Sk.-S v e i nn: Burt, drísildjöfull, burt!

K e t i 1 1 : Þú meiddir mig! Æ! Það er óg!

S k.-S v e i n n : Varst það þú, drengur? Strýkur enniö. Kkki er mark að draumum. lvetill, varst jni að kvelja mig, Ketill?

K e t i 11:

Nei, nei, óg var að vekja þig og þá hraU«tu mór og meiddir mig í mjöSminui.

*94

S k ,-S v e i 111)

áttar sig:

Draumórar, draumórar! Hvar er atgeirinn, Ketill? K e t i 11

fær iionum atgeirinn:

Hérna er atgeirinn. HvaS viltu nieö hann?

S k.-S v e i n n : Eg trúi á atgeirinn, Ketill. Hann er fulltrúi minn. Gunnar á Hlíðarenda hefir átt hann; meðan óg hef hann heilan í liendi, verð ég hvorki hcngdur né hand-samaður. — Heyrðu, er soðið, Ketill?

K e t i ,11: Já, óg ætlaði að fara að taka ofan.

S k. - S v e i n n: Komum og snæðum, og látum okkur vel smakka. - Komið að skuldadögunum! — Matfriðinn fyrst! I'oir fara.FJÓRÐI ÞÁTTUR.

I atriði

ö-rasafjallið.

Fólki?) i'rá Dal sést ganpK um sviftift m©(\ tinvipoka. Tjtvltl Bóst öPrumegin.

Gudda komur og drogur meTl sór grasapoka, atynur i öi>ru livoru spori.

Qudda, sirtan Gvondur.

G tt d d a:

Gott er bakiö á titór núua! Mikil er sú gigt, sem mig ætlar lifandi a'ö drepa, og er það tiú þegar óg á að bogra si sona. Ekki er nú fólkið nærgætið, aö geta fengið af sór að reka ntig upp á regin-fjöll, eins og óg ni't er orðin! Það er eins og allir ftuyudi sór að óg só enn þá ung og ódrepin. l'uð segði annað, fólkið, ef þaö vissi alt seni óg veit, sem hef nú sjö uni sjötugt. Já, óg þekki hana verslu og má muna tvenna tímana. Ounur var æfin þegar óg vtir í Koti lijá honum lugi-mundi sæla; þá var Gudda ekki ætíð' lengi að sækja grasalmefa. — Æ, æ! Eg má fá mór helluhnoðra til að leggja við klustina, óg heyri ekki til min sjálfrar fyrir sjávarsuðu í eyranu. Já, önnur var mín æfi! þá man96

ég það eiim sinni, kvöldið fyrir livítasunnn, að ég brá mér austur fyrir Bláfell og tók þar á svipstundu troð-inn tunnnpoka, og var komin heim með alt saman fyrir fótaferðartima. Jngimundnr minn var einn á ferli og leit þá lieldur byrt til Guddu sinnar þegar Jiaun sá pokaun, og sagði: »Ihí liefir])á ekki verið þér ó-nvt í nótt, (Judda litla«, segir hanu. »Lítið lœturnú að þv/, lnisbóndi miun«, segi ég. »Er það þá ekki bezt að við byrjum hátíðina?« segir liann. »Hvorki er ég syfjuð eSa liiin«, seg' ég. »Soddan konnr kostu nol5kuS!« segir liann, og tekur mig með sér út í skemmu og gef)ir mér fullan hesraspela, annað tala ég ekki um, en það segi ég, að í þaun tíð vildi ég ekki deila lífs-kjörunum við neinn giftan kvenmaun. Æ, livaS er ég aS tala um þetta, sem varla hevri til mín sjálfrar, merglaus og beinskorin — æ! — brotin, vildi ég segja. Og heldur er það poki! liálffullur eða ekki það. l'að skal verða í síðastasinn, sem Gudda lialtrar hér upp á heiSum, mönnum og skepnum til skapraunar, eu áran-um til atlilægis! Gveminr knnmr. Æ, kemurSu ryjan mín? MikiS er að sjá pokaun hjá þér, manniuum komnum á fimtánda ár!

G v e u d u r :

Hvernig á ég að vera á fiintánda ár þegar ég fæ ekki nema mysu / hvert sinn nem mig vant&r úr lijá-setunni? Seinast í fyrra dag var mér fenginn askurinn, og sagt ég skyldi liafa svikin fyrir drafla.

G u d d a:

Þú mátt ekkilieldur sofft í hjásetunni, GuSmundur!97

Eða heldurSu kauskc að ég hafi ekki nóg á minni könnu, þó þú ekki angrir mig, útaf dauða?

(í v e 11 d u r : Eg skal ætíð sofa og svíkjast um þegar óg fæ tónia mysu.

G u d d a :

Æ vertu nú ekki að angra sansana mína, Gvend-ur; farðu nú ekki að taka upp á neimun óvanda hér fram á regin-fjöllum!

G v e n d u r : Þú talar aldrei nm annað en óvandann í þór og gigtina í ípór, — nei þér! Er ég ekki líkur houum afa mínum?

(i u d d a :

Honum afa þínum! I framau og á fæti svipar þór til lians, en í öðru, se^i ég þ.ér það satt ættirðu að líkjast hoiiuni betur en þú gjörir; þá lægirðu ekki undir hunda ojj; katta fótum. .lá, hann y;at nú borið sig, og ég nian það, eins o<;]iað liefði skeð í gflpr, þeg-ar liann einu sinni kom hcim —])að var á Þorláks-messukvöld fyrir jól. Hg var að taka helluna af eld-inum, en í því licyrist niér guðað yfir hlóðakallinum. Eg hrökk viðogsvara: (Juð blessi þig, seg' ég. »Viltu ekki Ijúka upp bænum?« sagði hann. »Krtu það sjálf-ur?« seg' ég. »Já, stállifaudi!« seg'r haun. Eg fram og 1/k upp, en svo var askau svört úti, að ckkert sá <íg fyr en ég var kyst eins og af klakahnausi, en mál-

róminn])ekti ég, og])á varð ég fegin manneskja. Og98

þarna var hann kominii meö -10 ísuspyrðnr á bakinu og liafði gengið þingmannaleiS í þvílíku veðri frá því um morguninn, og vaðiö fönnina jafnt og þétt upp í liáls eða nef og hananú.

(i v e 11 d u r : Hvar er þetta >mef — hanauú« á manneskjunni?

Gudda:

Hana nú — hórna nú! Þar slær aftur út í fyrir þór! Æ, kondu nú, hrœtötrið mitt, og kepstu við að tína, þangaS til luisbóndinn kallar.

I»au iara. Si|?urT)xir kuinur.

2. atriði.

Sigurftur, BÍHan .Tón.

S i g u r ð u r:

Mikil er dyrðin Drottins! Og þetta kalla þeir dauða náttúru! Alt glóir uú af gulli og gimsteinum; og svo (ill þessi lvfja- og kostagrös, fyrst fjallagrösin sjálf, svo víðirinn, smjörgrasið, smárinn, alt er kostur og kjarni, fyrst fónaöarins og síöan mannsins. Um jöklana, sem baða sig þarna i kvöldgeislunum, má að sönnu ssgja, að ekki só alt gull sem glóir; um fífil og sóley má sama segja, en um heiðargrösin flest má.segja, að þau sóu gull þó glói ekki. Fögur eru vor fjöll á sumardegi! Hór uppi yngist maður í annað sinn og kastar ellibelg. Hór er maöur hálfu nœr himnaríki og hverfur eins og úr öðrum æðra heimi niður yfir mæð-unnar moldargreni.Burt með lúa, sút og svefn, svali fjallahringur! Lifnar ISunn, Lofn og Gefn, ég leik viS hvern minn fingur!

Mór liggnr viö að vorkenna útilegumönnunum, alt nema þjófnaðinn. — Þeir skyldu nú aldrei hafa stolið sauðahópnum þeim í gærkveldi, sem Gvendi svndist að vreri eltur norður fyrir brúnirnar! Gudda keœur. En sóu þeir enn í frelsi, þá lætur þeim nú lífið. — Þú munt nú tekin að lyjast af dagsins þjáningu, Gudda sæl, hvíldu])ig nú og hrestu sansa þína við skoðun sköpunarverksins. Hvernig lízt þér á?

G u d d a :

Æ, hvernig ætli mér lítist á nema skannnarlega! Þaö er eins og öllu skammoti aftur; í mínu ungdtemi mátti liér taka tvær tunnur troðnar á dag, en þarna er nú pokinn minn, trú' óg, — re!

S i g u r S u r:

Ollum gömlum fer aftur, Gudda míu.

G u d d a :

ÆtJi mér hafi fariÖ aftur! Því fyrir utan það sem gigtin ætlar mig lifandi aö drepa, þá er óg nú hreint að segja búin með sjónina; um heyrnina tala ég nú ekki. Ojæa, veröldin hefir lengi versnandi farið, það er von aö alt sé orðið ónytt og upp urið. 1 mínu ung-dæmi fókk hann Arni sálugi undir það hálfan annan fjórðung smjörs undan hverri á um sumarið. Ætli það verði ekki nrorri um akluriun á heuui Guddu og ver-öldinni!100

S i g u r ð u r:

Svo þór þykir skepnan mín, sern uáttúrunui hafi hniguað! Þykir þér hún ljót?

(« u d (1 a :

Ha — er hvað? — Alt eintómt grjót? Þú verður að tala hærra, óg er löngu búin að t/na heyrninni, æ.

S i g u r ð u r:

Finst])ér náttúran orðiu Ijót, sagði ég.

<J u d d a :

Æ, ég veit það ekki. Mór sýnist kerlingarsvipur kotninu á alla hluti. Kg mœtti muua tvennar tfðirnar. Æ, ég ætla

nú að tylla mér niður tTið tjaldið.

Fer.

S i g u r ð u r:

Hvíldu þfn lúin bein.

.Tón og Gven'lur koma.

3. atriði.

Sami. Jón og Gvondur.

S i g u r ð u r:

Laglegur poki, Jón sæll, en iítilfjörlegt mun þór þykja þetta starf.

J ó n:

Ojirjór, létt verk er það og löðurmannlegt, og heldur vil óg lemja landsynninginn utan úr yztu leit-nm en gutla við þetta grefils fitl f sólskininu.101

S i g u r ð u r:

Satt cr þatS, soimr, önnur vinna mun þór hcutari, það fer illa a5 óg fœ ekki að' nota karlinensku þína í aðrar þarfir.

J ó 11:

Ihí hefðir, húsbónöi sioll, átt að sjá til tni'n / fyrra vor, þegar óg baiði Danskinn á Bakkanum.

(! v e n cl u r :

Blessaði Jón sterki, segðu aftnr frá þeirri sögu! Voru þeir ekki átjání

.1 ó n :

l'egiðu hvelpur! — Eg stóð í búðinni og beið með-au asnastintinn lót á kútholuna. Tveir danskir slánar stóð'u við borðið lijá niór og voru eitthvað' að bafla, og varð mér í óaðgæzluleysi að spíta náhegt hægra cyr-anu á öðrum þeirra. .Iroa, þeir faVa þarna að niólastéra mig meinlausan upp úi þurru.

S i g u r ð u r:

I'ú hel'ir varla tvnt hjartanu strax, hugsa óg.

(! v o n d u r :

Hvernig tiiluðii þeir upp úr votu? Hvað sögðu

þeir?

J ó u :

Annar helti brcnnivíni á kútbotn og skaut sið'an víninu upp i augun á mér og sagði: Tigðu tað', bolað'i skraddinn! segir haim, cn hinn rak hnefann á nasir niér. ()g í því cg segi: slóstu mig? fæ óg sitt undir102

hvern. Eg sé nú ekki betur — segi óg — en þið ætlið að berja mig, og áður eu óg sleppi orðinu, gefur mér annar bnmluhögg í miðja pönnuna með hausnum eins og hrútur, svo mig hringsundlaði. i'á segi ég —

S i g u r ð u r:

Nú, hvaða serimoníur, livað átti það orðskviðasafu að þvða meðan verið var að lúberja þig og það við menn, sem ekki skildu eitt orð í þínum formála?

(1 v e n d u r:

Eg skyldi hafa talað við þá með tveimur hrúts-hornum. —

S i g u r ð u r:

Þegi þú drengur; segðu frá Jón.

J ó n :

l'á segi ég: Bíðið þið piltar, dugunarlítið, — segi ég. Og um leið hafði ég náð taki í annan, svona: Knstar Gvondi upp A iixlina á sér. Ell tekið llinu SVOUa: tokur i brjóstiö Á SigurTli.

G v e n d 11 r:

Æ, þú •— þú meiðir mig, Jón sterki, Jón trölli, Jón l'orgeirsholi!

J ó 11

sleppir Gvendi og Sigurði:

Og svo hef ég á báðum rekspölinn út úr búðinni, ofan mölina, niður kainpinn, fram fjöruna, út á Háu-hlein og kaffæri báða eins og hvelpa, hana nú!103

S i g u r ð u r:

Rótt er nú það, og stinnur ertu víst þegar á stað er komið. En fókkstu enga bölvun fyrir brallið?

.1 ó n:

Mikiö stóð til; kaupmaðuriiin œtlaði að láta binda mig, því þegar óg kom Iieim frá sjónum var óg þyrst-ur, og bað um messuvín eða eitthvað' svalandi, en asnastintinn setti fram sírupstrog, en þcgar óg íetlaði að fara að' smakka á, stakk hann höfð'inu á mcr a kaf ofan í, og það var þá bannvítis tjara.

S i g u r ð u r:

I>að var allt lakara, þar lók Danskurinu illa á þig,

Jón!

.1 ó n:

Við' þessar svaSilfarir og skrávcifur fór þeim að þykja óg aSsúgsmikill í búðinni, þvf óg barði hvern meS öðrum, án þess að' spyrja um þjóðerni eða mann-greinarálit. En úr höndmmm á þeim slapp óg á hest-bak og hleypti burt, og])á var móður á Jóni!

G v e n d u r:

Hefir Danskurinn horn? Mór hcyrðist])ú segja, að hanu licrði eins og hrútur.

G u d d a

kitllar 1'rA tjaldinu:

Þegiðu (ivcndur, húsbóndinn vill tala!

S i g u r ð u r:

Þú slapst mátulega, Jón góður. En því miður104

er nd lítið orðið eftir af Islendingnm; áður voru vík-ingar og önnur afarmenni hrœddir við])á, en • nú dregur liver sjóþvættingur dár að þein).

J ó n:

Ekki veit óg hvort hanu Jóu minn lætur útlenzk-an mann lengi draga dár að sór, en full mikill vandi finst mór orðinn að lifa í landi þessu, þegar manui er meinað að gefa kunningja sfnum á kjaftinn,])ó líf HgSÍ við.

G v eiá d u r:

llvað er [wrna austur á hæðinni? l'að er annað-hvort útilegumaður eð'a skollinn.

G u d d a

frá t jnUlinu:

Þegiðu, Guðrauudur, kondu nú ekki ineð neinn hógórna hór fram á fjalli !

Ást:\ krnuu i'rá tjaidinn og ©r lilivst um og liort'a.

Gvenilur:

Skumnii uiig ef þ&ð er anuað en skollaus útilegu-maður.

G u d d a

frA tjaMinu :

Og])egiðu, (ívendur, húshóudinn ætlar a'ð tala.

S i g u r S u r:

Förum hægt; livað er líkara en að eitthvað óhreiut sé hór á ferli. Jón, mundu að hafa andvara á þór í105

nótt, drengur minn, og lita við og við út undan tjald skörinni.

J ó 1):

Eg skal minnast þe.ss, húsbóndi sæll, en hefir l>ú ekki bvssuna steytta til taks?

S i g u r ð u r:

Bvssuua skal óg passa, en liafðu sleddu þína vel brvnda.

Hann tular viö Á s t n .

J ó n

dregar sleddu sina iir sliTlrum og fer að hr.vna i ákafa:

Gaman væri nú að liafa öxina Kimmigýgi eða kylfuna hans Högua.

(i v e n d u r:

Ilvað ertu sterkur, Jón sterki? geturðu glímt við niannýgt uaut?

•I ó u

brýll iUldi:

Heldur tvö en eitt, unginn minn.

A s t a:

Ertu þá alveg viss um, að vitilegumenn sóu hór nærlendis?

S i g u r ð u r:

Hór við jöklana niunu þeir halda sig. Og þess ætla óg lengst 'að biðja })ig, að fara ekki oftar laugt frá tjaldinu, og láta mig ekki oftar þurfa að leita að þór dauðaleit. Farðu aldrei frá augum niór, og gaktu ekki í svefni.

106

Á sta:

í svefni! Því lofa ég þér ekki, pábi; gætt þú að mór meðan ég sef, en sjálf skal óg ábyrgjast mig vak-andi. Kn heyrðu — bvað á að gera þessum útilegu-mönnnm þegar búið er að ná þeim? A að binda þá?

S i g u r ð >i r:

Já, og hengja þá líka.

Asta:

Má ekki eins gefa þeim líf?

S i g u r 5 u r:

Þjófum — sauðaþjófuni má ekki gefa líf.

A s t a:

Kg hélt að það œtti fyrst að bjiiða þeim líf, og vita livort þeir bötnnðu ekki, ef þeim væri gert gott og gefið frelsi.

S i g u r ð u r:

Þér er þá be/.t barnið mitt, að spvrja syslumann-inu, livað lengi hann ætli að setja hann Skugga-Svein á, ef hann nær houum.

Asta:

Kannske einhver saklaus sé með honum, einhver, sem ekkert liefir gert fyrir sór, einhver, sem hefir verið hertekinn barn, einhver, seni Skugga-Sveinn hefir alið upp og heldur hjá sér nauðugum; kannske einhver piltur af góðum ættum, ungur og laglegur piltur, saklaus og góður — væri það ekki óttalegt? <Jæti það ekki skeð?107

S i g u r ð u r:

Barnaskapur, Asta niín. A fjöllum búa ekki nema morðingjar og sauðaþjófar. Förum svo til hvílu; þú fylgir mór.

Sigurftur for og Asta il oltir liounm tlftuf og ni^urlút.

J ó n:

Kitthvað er hór óhreiut Guddu-tetur, því í fyrri nótt hrökk óg upp við bölvið í lionum Þorgeirsbola.

G u d d a:

Og óg trú' óg vissi af því, og heyrði til þín korrið.

G v e n d u r:

(íeturðu ekki glímt við tvo Þorgeirsbolaí

(i u d d a:

l'egiðu Gvendur! nei, við svoleiðis bola glímir enginn —íe! I'eir eru sleipir átaks eius og kvelja eða niarglytti úr sjó, rvjan niíu.

(J v e n d u r:

lin var það víst — geturðu blótað þór, Jón sterki, upp á það þú sæir hann?

J ó n:

Kg sem talaði við liami i svefnórunum.

G u d d a :

Og ekki veit óg nema óg lia.fi fengið smórþefinn af þess háttar líka uni dggana. I'að er ekki langt síðan að hann Skinnastaða-Móri hvekkti mig.108

J ó n:

Skinnastaða-Móri? Þann draug þekki óg ekki, og þekki ég þó fram undir fjörutín.

Gndda:

Eg kom út í fjós nóttina fyrir Kyndilinessu, því sú lijálmótta var búin að þroka meir en þrettán sólar-hringa. Nú,

nú; en þegar ég — œ! — þegar óg lvk upp hurðinni, þá er allt á tjá og tuudri í fjósinu: kyrnar búuar að slíta sig upp af klöfnuum; standa þarna buudnar saman á hölunum og alt brotið og mölvað milli básanna; ljósið sloknar á kolunni, og fjósið fullt með eldglœringar — fe! En þetta var nú ekki neitt —

J ó 11:

Já, skrolli liefir irengið á lijá þér, Guddu-ræfill.

G v e u d u r:

Fylgdi þór aldrei sjálfri draugur, amnia míu?

G u d d a

slser G'vend utnn undir:

Æ, æ! Fyrirgéfi þér, illgresið þitt, sá scm vanur

er!

.) ó n:

Nú, áfrani kerlingar-tetur.

(! u d d a:

Nú, nú; rótt í því, að ég er að losa skepnurnar, veit ég ekki fyrri til, en fjóshurðin frá fjósinu kenmr fljúgandi inn úr dyrununi, lendir í stoðinui, fer þar í109

tuttugu stykki, og eitt brotið leudir hórna á inór, en ekki þór, og það var mest gustukin, því síðan hef óg livorki getað tekið mig aftur í lærinu nó á sönsun-um! æ.

Jón:

Og ræfillinn! Ekki fyrir það, hver maður með hálfum vitsmunum má sjá, að þú ert tröllsliguð mann-eskja.

(í v e n d u r:

Hvernig gat hurðin tróll-sliðrað á þér sansaná?

G u d d a:

Þegiðu úrþvættið þitt, Guðmundur, húsbóndinn vill sofa!

J ó n:

Það iief óg margreynt, að hvorki duga kraftar við draug, sé hann, sem menn segja orðinn fullveðja eða magnaður, nó heldur venjulegur bænalestur. Bezta úrræðið hygg ég muni vera að blóta í hræði og skirpa um leið duglega frá sér; því síðan ég fór að hafa þá stöðugu reglu að taka upp í mig, hefir mér furðan-lega tekist að skirpa frá mér óhreinu?

Foi'.

(} u d d a klnppnr Prvondi:

Syngdu nú versin þín, Gendi rninn, um leið og þú legst niður. Fer.110

G v e u d u r

aknr sór:

Þa5 er bezt ég syngi sultarbænina.

Uaular:

Hrindi nú öllum liáska frá heilagur Páll og Maríá, englar fjórir og Absalon, Ogmundur belgi og Salómon; svo skal ei hræöast álf né ár, útburði, tröll né sultar-fár. Þá mun ég aftur upp staðinn, endur-raulandi lofsöng minn,

blessaðan matinn borða strax: berja-skyr, drafla, mjólk og lax. Þessa bæn orti sóra Sveinn, sá liana les ei stendur einn. Fer.

Sviíli?) er manuluust litla stund.

H a r a 1 d u r

kemur:

I>etta er tjaldið; nuindu þeir vera sofnaðir? Hvar skyldi hún sofa? Eg hót lienni að fara varlega. Eg vil bíða hennar hór við háa klettinn. Ó, ef hún skyldi ekki koma!

Ker.

Eftir litla stund kemur Asta út úr tjaldinu, gengur fraui k sviðicl og litast, um.111

4. atriði.

Ásta oin, siftan Haraidur.

Á 8 t a:

Et) þaö ástand, sctn óg er kominn í! Eg lief enga ró. Er þetta draumttr, sem byrjar með býsnum og þoku, breytist um stund í sól og sttmardyrð, en endar í ógn og mvrkri? Hann er í flokki Skugga-Sveius, og hver eða hvað ú þá að frelsa hann? 0, að hann kæmi svo óg gíeti varað hann við leitarmönnuuum í tíma! Eg segi honum að hlaupa beint í austur — langt, laugt, langt! Ætli hann eigi engan guð yfir sór! O, að óg skuli ekki mega launa honum lífgjöfina og verða honum hjálparengill, cins og hann var minn, þegar hann tók mig úr klettinum. Eg vildi að hann faðir minn hefði þá sóð til okkar; cg vildi að nú væri þoka og óg hengi aftur föst, og l'aðir minn kæmi að og gæti ekki hjálpað mór, fyr cn Haraldur kæmi. O, þið reginfjcill, búa þá engar heillavættir í hlíðutn þessum og háfjöllum ?

Syngur:

Hjartað, því slærðu svo hart og svo ótt? heyrðu ntig, þógula, friðsæla uótt! heyrðu mig, himinn, svo hciðttr og blár :,: hevrið mig dalir og fossar og ár. :,:

Heyrðu mig hulda und hrynjandi foss, sem harmana þekkir og ástir og koss, og heilagar vættir ttm hamranna geim, :,: sem liáskanum bægi frá mannanna heim. :,:

Einasta vininn inínn yður óg fcl,112

annist hann fyrir mig, gætiS lians vel;

á yður ég íieiti og hrópa og bið:

:,: Haraldi veitið þór trygðir og grið! :,:

H a r a 1 d u r

kemur fram A sviðic) or tokur ulldir:

Haraldi veitið þið trygðir og grið!

Á s t a:

O, ertu kominn! í'að á að taka þig, forða h'finu, Haraldur. Heill flokkur vopnaðra manna er að loita ykkar.

Haraldur: Er svo komið'! I.aust trúi óg því, að þeir nái okkur Ogmundi; við höfum enn einhver ráð.

Á s t a: Hvað hyggist þið fyrir?

H a r a I d u r: Við hlaupum í fylgsni eða upp á jökla; við kunn-um báðir handahlaup.

Á s t a:

En ef þeir komast í skotfæri við ykkur! (), hvað óg er hrædd.

H a r a 1 d u r: Heldurðu við missum lifið, ef við yrðum fangaðir?

A s t a :

Utilegumönnum er aldrei gefin grið. Heyr mig113

mi: haf ráö mfn og frctsaöu líf [)itt mcö flótta austur eöa uoröur yfir jökla. Eu þegar vetur lcgst aö, skaltu og vinur þinu leita til fremri húsanna í Dal, og gœt-uö þið látið þar fyrirberast mcðan vetur er sem liarð-astur. Kg á nokkrar kindur með marki föður míns, cn með rautt dregið í eyra, og eru þœr ykkur heimilar.

H a r a 1 d u r:

Ekkert angrar mig uema það, að verða að hverfa frá þessum stöðvmn og sjá þig svo aldrei framar.

A s t a :

Far nú og forð'a þór! l'á koina dagar og þá koma ráö.

H a r a 1 d u r :

Ekki er mór um að fl.vja meðan cnginn eltir. Eg finn líka vel, að cftir þetta uni óg aldrei framar á fjöllum, og verði óg ekki fangaður nú, verður mór náð 1 annað sinn, þvi að nauðngnr mun óg flýja'eða renna.

A s t a:

l>á verðnr fuudur okkar l>eggja hjartasorg eða bani.

H a r a 1 d u r:

Nei, bœði munum við lifa. Eg er óhræddur. — Grát þú ekki. En munt þú sjá mig stauda á gnvp-unni yfir hænum í Dal þegar sól roðar völlinn. l>á kveð óg, en þú tekur undir.

KvoTlur:

Geng óg fram á gnypur og geigvæna brún, djúpan lít óg dalinn og dáfögur tún. : :

H114

Kveður lítil lóa, en leiti gyllir sól,

í hlíðum smalar hóa, en hjarðir renna á ból. :|:

Hær í björtum hvammi mór brosir á mót, :|: manstu vin þinn mæra, munlilíða snót? : :

A s t a :

Hrœdd óg heiman stari á helþrnngin fjöll;

:]: frost byr þar og fannir og forynjur og tröll.':|:

Brjóst mitt bifast trega, óg bið fyrir þaun :l: heiðarsveininn hvra, sem hjartað mitt ann. :l:

H a r a 1 d u r: Sástu fr/ði svanni, in snmarblíðu kvöld : : fagra fljúga svani með fjaðra gulliutjöld. :[:

A s t a:

Sá óg svani fljúga með söng og vængjadyu.

Haraldur: :|: Þeir þór kváðu kveðju frá kærustum vin. :(:

Á b t a:

Gott á fuglinn flevgi, sem fjötra engin bönd;

H a r a 1 d u r : :|: en fótur vor ur fastur, er fljúga vill önd. — :l:

Bæði:

Þó fótur vor só fastur, er fljúga vill önd, :i: ástin vor er eilíf og aldrei þekti bönd. :[:115

Á s t a

teknr i liöndnr Haraldar:

Farðu þá vel og lieill! Forðaðú þér, og mundu mig og húsin á dalnum!

.Tón sterki kemur iiiaupandi frá tjaldinu 03 kallar:

UtilegumaSur! tökum hann, tökum hann!

Flýgur il Harald. sem varjiar honum niöur.

Siguröur kemur og miðar byssu á Harald; Asta lileypur i fang Haraldi. SigurTlur hikar vi?>.

J Ó 1)

bröltir á fætur:

i'að var lán, ég hafði ekki slys!

Haraldur

kallar:

Skjóttu ekki!

Á 8 t a :

Eða skjóttu hæSi!

Tjaldiö iellur fljótt.

5. atriði.

Hellir Skugga-Sveins.

Sk.-Sveinn: Mundu þeir Ogmundur vera stroknir frá mér fyr-ir fult og alt? — Mér er óglatt, hvað' ber til, ekki hef óg kvillasjúkur verið um æfina, eða mundu það vera mannafylgjur, sem að mér sækja, eða ásækja mig nú elliglöp? Ekki má því leyna, að daprir gjörast nú draumarnir. En liurt með hégiljur; enginn má sköp-

8*130

um renna. 111 hefir œfin veriö' — eintómt heljar-hrak-• viðri, en verri en ill yrðu afdrifin, ef bleyður bygðar-innar skyltlu ni'i eiga yfir mig að stíga. Mundi þeim heldur hlægja hugur, þó blauður sé, ef þeir mætti leika við minn gaddaða grástein eius og rakkar við þúfu. En þótt óg só illvirki kallaSur og illu heilli al-inn, er eigi örvænt að örlögin unni mór þeirrar einu líkuar, að ekki hlakki slíkir hrafnar yfir hræjum mfn-um. Von er mór förli uú flest, margur hefir verið um eiun, cinmani hef óg átt í æfilöngum ófriSi, fyrst viS sjálfan mig, mcSan samvizkau hjarði, en síðan við GuS og menn, hungur og þorsta, hret og harnia, heift og dauða, ógnir og cndemi. ()g loksins kemur hún Elli að leggja karl að velli.

Kct.il) komur inn llumúsn.

K e t i 11: Vopnaðir menn við dyrnar!

Hnrk úti fyrir.

S k.-S v e i n n

þrifur atgoir sinn:

Bregðum saxinu! Höfum mann fyrir okkur!

Ketill: Hvar á óg að stauda?

S k. -S v e i n n : Að baki niínu! Dugðu nú, ella er dauðinn vís.

Láronzius og bygðarmonn koma meö brugönum vopnum og noma staöar þegar þoir orn komnir inn.117

L a r e n z í u s

i þvi er imnn sér Svei n:

Heirna er skolli! Fram, fram!

B k.-S v o i u.n : (Jakk nœr, glópaldínn!

Hvorirtveggja iioríast á líriil bil; þA iilanpast þeir á og falia tveir fyrir atgeiri Sk.-Sveins.

K e t i 1 1

follnr og kailar:

Líf, líf!

Tjaidið feiiur, en vopnabrak lieyrist litla stund.

fFIMTI ÞÁTTUR.

I. atriði.

Stofnn i Dnl, sem i fyrsta þtotti. Gufldii. siðnu Sigurður.

G u d d a

situr og sv»fir bftrn. Haular:

Fram a regiu-fjallaslóð firðar ljótir búa; Jteirra bygð er þeygi góð, þyi'stir mjög í sauðablóð eru þeir og eugau guð á trúa.

Kunna þeir með kænsku sið kvikfó ná í haga, kveykja eld við kletta-rið, kjötið steikja logann við, síðan stolnar sauðahnútur naga.

IJegar bóndi burtu frá

býli fer og vífi,

koma fram úr fylgsnum þá

fólin leið og bæjum á

æra fljóð og ota löngum linífi.

Stendur upp meíí barníT); Sigurður kemur fasmikiil.119

S i g u r ð u r:

Uurt, burt! ekkert baruagamau á ferðum! Láren-zíus kemur með iHilegumeunina!

G u d d a

um loiT) og liún lialtrar fram A sviðiT):

Ætli ég megi rvma þó — æ! En só siðasti dag-urinn upprunninn, er ykkur líklega bezt að upphefja mig líka — hengja mig, meina ég, því fyrir herrauum er óg líka sem ein hölt og herfileg hundtík, án fórnar og friðþægingar — æ, æ!

Fer moT) bainiTí.

S i g u r ð u r

cinsamall:

Og loksins tókst Lárenzíusi að höndla þessa hræ-fuglu. Skyldi ég þá engar skaðabæjtur fá af öllu því ógrynni, sem fanst í hcllinum? En ætli það fari ekki alt í konginn, cins og vant er, og ætli mínar bætur verði ckki þær einu,

að lána gálgatréð og horfa á Sveinka heugdan? Til hvers — í alvöru að tala muudi þessi lienging vera? Mvernig væri að dænia slíka pilta til lífs, en okki til dráps, til lífernisbóta og betrunar, í stað þess að hrapa þeini til horngrytis? Mér cr nú öil reiði runnin síðan óg sá þeinian fjalla-varg feldan og bundinn; Lárenzíus minn hugsar allt harðara, í hans augum er öxin og gálginn verndarar lauds 0}r lyða. En fari sem má um fantinn Svein. En livað skal segja uni hiun unga manninn, sem gafst upp fyrir mór? Hvað skyldi verða gjört við hann? Aldrei liugði ég útilegumann og illvirkja hafa slíkt120

yfirlit, eða mun Ásta se<rja alt satt um hann? Jíaiiar;: Ásta!

As t a kemur.

2. atriði.

Sigurður og Ásta.

S i g u r ð u r:

Kr það sönn saga, að þessi nngi útilegumaður hafi lijálpað þór úr ógöngum?

Asta:

Ur ógöngum! Hann gerði miklu meira. Hann hreif mig úr tlauðans helgreipum. Kg ýki])að ekki, að bjargið, sem óg hókk framan í var 20 eða 30 faðma liátt. l'ú hefðir átt að sjá það,])vílíkur ógnar-voði: það hvein og sauð þokusjórinn í flugbjörgunum fyi'ir neðan mig; óg liókk þarna á annari hendinni, rótt komin að því að slejipa takinu, en óttalegt eggjagrjót undir, liver einasti steinn eins og hárhnj'fur; óg liljóð-aði og hljóöaöi; allt hringsnerist; óg legg aftur augtin; Kaðir vor, sagði óg, slepti takinu og vissi ekki af mór.

S i g u r ð ii r:

Mikil ósköp! (ittðs mildi var að piltinu bar að, eða livað gerði hnnn? Vissirðu það? Var ekki liðið yfir þig? Var þetta ekki draumur?

A s t a:

Draumur? Allt]ietta draumur? Vissirðu ekki, að óg viltist í þokunni?121

S i g u r ð u r:

Vissi ég þaö, því ég var fariun að leita eftir þér dauðaleit, en ég meinti draum sakir voudrár samvizku, að fara í óleyfi niíuu frá tjaldinu, og svo þykist óg sjá og vita, að dreymt getur þig dagdrauina, dóttir sœl.

A s t a:

En fyrir liverja sök? — heldur þú það sé sakir dagdrauma — að óg stóð á tali við ókunna piltinn? Heldurðu mór hafi annað gengið til, en þakklætið íyrir lífgjöfina? En, seg mér, hverju vilt þú launa lionum? Þú reynir þii víst af ytrustu kröftum, að varðveita hann frá, að komast undir iiianna henduri

S i g u r ð u r:

Er hann ekki fvllilega kominu undir nianua hend-ur? Eða heldur þú, að hanu Lárenzíus sleppi honuni órefstum?

Á s t a

um liúts fö7tur sinum:

Láttu liann])á strjúka! (Jóði faðir minii vertu nú veglyndur, og launaðu lionuni það, að hann frelsaði þitt einka-baru. Láttu ekki hann Lárenzíus vita af honum!

S i g u r ð u r

ýtiv henni írA sór:

Viltu gjöra liann ft'iður þinn óhikkulegan? Veiztu ekki, að lögin skipa manni, sem fangar eð'a geytnir sakafólk, að ábyrgjast það, ella verð'a sjálfur sekur?Á 8 t a stillir sig:

Þar gjöra lögin þig bæði að ódreng og ættlera, og ekki hefðn göniln hetjurnar þolað þessi lög. Ég skal leysa hann í þinn stað --- með einhverju móti.

S i g u r ð u r:

Vfirheyrast skal hann fyrst, og farðu hægt, þetta er hættuspil; farðu varloga, dóttir!

Á s t a:

Farðu hægt, farðu varlega —• liugleysisins vana-viðkvæði! Fer.

Lárenziua Itenrur fasmikill; liann liofir vinstri hŏnd í um-búðum og or mcidrlur A kinn; með lionum er skrifari, sem Itel'iur A bók of? ritfn'-rum.

3. atriði.

SigurSur. LArenzfus, skrifarinn. siðan Haraldur og .Tón.

S i g u r ð u r:

Velkominn! Það má sjá, að])ú hefir í stórræðum staðið. Ertu mikið sár?

L á r e n z í vi s:

Skeinur, en ekki sár, vintir! Og satt er það, seigttr varð Sveinn, drap tvo tnennina, en særði okkur hiua alla; og ekki varð hanti tekinu fyr en atgeir hans brotnaði í falnum. Hólapiltar liggjtrtiáðir í sárum.

Sigurður:

Slæm tíðindi eru það. Hverja drap hann?12:)

L á r e 11 /. í u b:

Sigurð í Oxl sterka og Arua Austfirðing, en er það satt, að þú hafir tekið baruungan og laglegan mann á grasafjalliuu?

S i g u r ð u r:

.)á, og stóð tœpt að ég gœti handsamað liann; óg ætlaði að skjóta hann, því Jón sterki varð að engu, og hiuir urðu ekki vaktir; eu hún dóttir mín hjálpaði mór, því —

Lá r eiuíns:

Hún Asta?

S i g u r ð u r:

Já, hún Asta litla; húu hljóp í fang honum og hólt fast; óg miða og miða, en þori ekki að skjóta hennar vegna, og maðurinn kasl.ar vopnum sínum og gefst upp.

L á r e n /. í u s:

Og liann hefir ekki lagt til síðau? Þú átt röska dóttur.

S i g u r ð u r:

Og hefir ekki lagt hið íninsta til síðan. Hauu er laglegur unglingur í sjón, og mjög ólíkur útilegu-manni; en annars talar hann fatt við mig. Eg þykist vita, að þú yfirheyrir [já vel, áður en þú dæmir þá, einkum þó þenna unga mann.

Lá r e n /. í n s:

Til]iess er óg nú kominn bór á þingstaðinn, að124

þeir í dag veröi yfirheyrSir, síðan dætndir, og loksins á gálgann festir.

S i g n r ð u r:

Þá virðist mér, að fyrst liggi fyrir, að þú prófir inál míns fanga, eða skal ég ekki sækja hann nú þegar? Eða hvar eru þínir piltar?

L á i'ciizíus: Menn mínir gæta þeirra hér í bæjarsundi. En fær þú hingað fant þinn, <>g kalla tvó vitni eða vert annað sjálfur.

Sigurður fer. en Tjáronzius og skrifaiinn sotjnst hœgra megin viö borðiTl.

Sigur&ur. Haraldur og Jón storki konia.

L á r e n z í u s

sprettur upp og ilregur sver?> sitt: Hví geugur maðtir |>essi laus? Bindið liann þegar!

Ji tt r a 1 d u r

býst tiJ aF> veija sig: Enginn skal niig binda'

L n r e n z {u s: I járn skal hann setja!

S i g u r ð u r: Ég vil manu þenna ábyrgjast, þótt laus sé.

Lár eu zíu s: I bönd skal hann! Hvareruðþiö? Þú, Jón, taktu manninn!125

J ó 11

liikar sér:

Já — ef þór gangiS framan a?> honum; ekki er liann mitt meðfœri.

LArenzius otar sverílinu f'yrir brjóst Haraldi, en hann slíer þaTl \'ir hondi hans, en Jón lieiir nnr ieiO tekií) i 1111) 11 aT) aft-anvorilu hryKgspennu. Ásta hefir A nieöan þetta gerist komiö inn.

Á s t a:

Kyr, Jón; kyr, Haraldur!

H a r a 1 d u r :

Mór er lialdið!

Slitur sig lausan, svo ,7ón feliur.

Á s t a :

Kyr, Haraldur!

Lárenzíus og Sigurður:

Heitir hann Haraldur?

Á s t a :

Já, og gjörið fyrir Guðs salcir, að leggja ekki hönd eða bÖnd á liann að svo komtiu inmarket, lieldur kallið mig, ef haun cr ekki spakur, Fer.

J ó n :

Skömmina hafði óg nœrri því liaft af honum, en óg fóll á sjálfs míns bragði. Sáuð þið, hvernig óg tók hann?

S i g u r ð u r :

l'egi þú hór!126

L á r e n z í u s

sezt við borðið og skrifarinn li.jiV lionum, sem skritar:

Rétturinn er settur í (íttfis og kongsins nafni.

S i g u r ð u r : Anien! lín þegi þú, Jón,])ú ert undirvitni.

J ó n :

Þá vil ég spyrja syslumanuinn, livort mér sem undirvitni só ekki óhætt að segja amen upp á (jíuðs og kongsins vegna?

L á r e u z í u s: Þegi þl'l, Jón! — Til Haraldar: Hvað lioitil' þt'l?

H ;i r a 1 d tt r :

Haraldur.

L á r e n /. í u s: Hvers son ertu?

H a r a 1 d u r : Þaö veit óg ekki; ()gmuudur segir að ég muni vera Haraldsson.

Lárenzíus og S i g ur ö u r

Ifta livor A annan:

Haraldsson?

H a r a 1 d ti r : En Sveinn útilegumaður hcfir alið mig upp norð-ur í Hrauni, og kallað mig sinu son.1-27

L á r e n v, í u s o g S i g u r 8 u r: Sinn son?

H a r ii 1 (1 n r : Já, en óg vil ekki hans sonur ver;«. Spyrjið hann Ograuud.

L ii r e n v. í u s : Hver er þessi Ogmundur, eöa hvar er hann?

H a r a I d u r : Hann er fóstri minn, og ef þið finnið háim, mun hann hjálpa mór.

L á r e n x í u s : Við vitum hvar hann niuni vera; dyl mig ekki neins, sem óg spyr þig; líf þitt liggur við!

H a r a I d u r: Hvers viltu spyrja?

L ií r e n z i u s : Eg veit að Ögmundur liefir lengi fylgt Sveini, sem kallaður er Skugga-Sveinn, og aö þiö háðir, auk Ketils, hafið lengi drepið menn og stolið fó.

H a r a 1 d u r : Við Ognmndur híifum aldrei drepið menn.

L ií r e n x í u s : Eu stolið hafið þið fó, og stolið óspart?128

H a r a 1 d u r :

Allir útilegumeuu taka fó á fjölluuum. «

L á r e n z í u s : Vissir þú ekki, að það að stela annara manna fé heitir glœpur og er dráps-sök?

H a r a 1 d u r : Ogmundur sagði það líka, en það yrðum við þó að gjöra, þar sem við værum sekir og yrðum fangaðir og drepnir, ef við næðumst.

Lárenzíus

virðir liann fyrir súr:

Hversu gainall ertu?

H a r a 1 d u r : Fóstri minn segir mig nítján ára gamlan.

Lárenzíus: Svo þú hefir aldrei mann vegið?

S í g u r ð u r : Nei, aldrei mann vegið; haun sagði það áðan.

L á r e n z í u s : Kantu boðorðin?

H a r a 1 d u r : Boðorðin? Hvað er það, — þulur?129

S i g u r ð u r : Hörmulega vauþekking! Til Har. : Hver hefir skap-að þig?

H a r a 1 d u r : Jesús Kristur, eu ekki hann Skuggavaldi!

S i g u r ð u r : Drottinii miun! Er það uppl/sing!

L á r e n z í u s : Hefurðu ekki hejrt: »I>ú skalt ekki niann deyða«, og »þú skalt ekki stela?«

11 a r a 1 d u r : Nú kannast ég við: jú, það eru boðorðin, sem hanu Ogmundur segir að jiið haldið í bygðinni. Kendu mér þau!

E á r e n z í 11 s: Hafðu nú lnegt um þig, þú ert fangi og sekur inaður, og viljir þú líl'i lialda, máttu ekkert ofbeldi gjöra. Heyrirðu?

S i g u r ð u r : Heyrirðu og skilurðu það?

H a r a 1 d u r : Verður mér þá ekkert ilt gert?

Lárenzíus: Þú ert undir minni og kongsins vernd þangað til þinn dómur er fallinn.

9130

S i g u r S u r: l>að líkar mér vel, að þú, Lárenzíus, dæmir hanu ekki að svo atöddu.

L á r e n í u s

i liíilfum hljóðum vi?> Sigurð:

Eg só strax að])að er alþingis cn ekki mitt að

dæma þenna mann og taka af. Færið hann burt, og

sjfn mór, Sigurður, livar þú lætur geyma hans; ég dæmi hann á .þína ábyrgð.

S i g u r S u r : Þann vanda er óg trauður undir að gaugast, en vil])ó ekki undan skorast.

í.árenziufl og s&.rifarinn fara, on skilja eftir skjdlin; Sigurð-u r loiðir H a r a 1 il út.

J Ó n:

Allvel tókst Jóni upp sem undirvitni. En aga-samt gjörist nú í hóraði þessu og allmikið hefir ágeng-ið. Eu þó er hryggjarstykkið eftir aS hengja þessa lirotta. Skyldi ekki húsbóndiun láta gjöra graut svo sem í erfiðisskyni eftir afarmenni þessi? Mór finst sem allir ættu stríðs- og erfiðisöl að drekka í kvöld: syslu-maður, lögróttumenn, striðsmenn, vitni og aðstoðarvitni. En nú er að sjá höfuðpaurann haun Skugga, og er ekki frítt fyrir að nú sé hrollur í Jóni.

Fer.131

4 atriði.

Ásta, siöaii Gvendur.

A 8 t a

kemui' inn döpur og sorgbitin:

Það er alþiugis, segir hami, að' dœma og taka af! A þessi að verða eudirinn? Hvar er þá réttlætið, lífið, vonin, gleðin, saunleikuriun I Og tveir uienn settir við dyrnar að gœta hana! Hvað á ég tilaögjöra? Enginn hjálpar, enginn sór, engiun heyrir, enginn miskunnar, enginn, enginn, enginn! Fómar höndunum: Guð minn góður! María Guðs móðir! Allir englar og útvaldir! hjálp, hjálp, rótt í þetta eina, eiua slcifti! Eg sver, að hann er saklaus! Jesús Maríuson! hjálpaðu honum Haraldi: foreldrarnir hans hafa verið myrtir upp á fjöllum; óg veit það, hann er frœndi minn og haus Lárenzíusar líka; á hann að deyja með illvirkjum tal-inn eins og þú? hjálpaða, frelsaðu!

Syngur;

Og Blindni og Hatur hóldu ráð — Herrann rœður einn — Þá grót í böndum guðleg Náð. — O, geym vor Maríu-sveinn!

Til dauða Hatur dromdi Náð, — Drottinn rœður einn! og Blindni fólst a bana-ráð. — O bjarg oss Maríu-sveinn!

Og himinborin hnó þar Náð, — Herrann ræður einn! — Og vel var dulið vóla-ráð. — 0, væg oss, Maríu-sveinn!

6*Og Blindni glotti Hatnr hló, -— Herrann rœðnr einn! — Þau grófn NaS / grafar-þró. — 0, grot vor, Marín-sveinn.

Frá gröfinni spratt npp geislarós, Gnð, |)ú ræður einn! — Hún bat' of heiminn himneskt ljós, 0, lijálp oss, Mar/n-sveinn 1

Húii sezt viT^ bor7)i7i. og liallant fram A höndur sinar i íljdp-iim þíir.kum. flvonilur kpmur og litast um; liann or hAlt'lirædd-ur og moð fáti.

G v e n d u r

vlö sjAlfan aig:

Hvar niá óg vera, hvar íná óg standa, hvar máóg horfa? Alt er fult með útilegumenn, stríðsmenn og syslumanninn og húsbóndann! Og svo þessi nyji stóri maður, sem liótar að deyða mig ef óg sœki ekki hana Ástu. Æ ég skelf á báðum beinunum. Hvar er hún.

Kaiiar: Ásta! Amma mín!

Asta hrökkur vi?l og stondur upp.

Á s t a :

Hvað viltu? livað gengur að þór, piltur?

G v e n d u r :

Þú átt strax að koma fram í beitarhús til stóra — stóra mannsins. Hann ætlar að deyða mig.

Á s t a :

Hvað segirðu'! »stóra maun«1 »deyða þigU133

G v o 11 (1 u r:

Hann elti niig, ógnnrstóri útilegnuiaSiirinn, og náSi mór við Tröllagil, en gerði mór ekkert. Hann er eins sterkur og liinn var eða sterkari. Hann har mig und-ir hendinni yfir ána.

A s t a :

Kg skil [)ig ekki, drengur! l>ú segir: hann vill finna]'>ig, hann vilji deyða])ig.

G v e n d u r : Já, farðu strax, hanu vill finna þig.

Á s t a

rankiir vi():

Spurði hann])ig einskis'í

G v e n d u r :

.Ii'i, uin nianuinn, seni fangaður var á grasafjallinu, og liað mig fyrst að ná honum.

Á s t a : ()g livað sagðir þú?

(j v e n d u r : Eg sagðist ekki fíeta])að, og þá sagði hauu niór að sækja þig, annars drœpi hann okkur öll og brendi allan bæinn.

A s t a :

Kru hestar nærri? Kr hanu í fremri húsunum?

G v e n d u r : Hann er í heinmri húsunum.134

A s t a :

Þá í Jesú nafni! Seg þú engum livar óg er, — nei, komdú líka! Ker.

G v e n d u r : Æ, ég þori ekki, ég skelf, en óg þori ekki að vera heima heldur, þeir kunna að hengja mig í ógáti.

Fer.

5. atriði.

JjArenzíus, skrifarinn, Sigurður meti Ketil bun<linn og tveir varTimonn, sem ieicta Sk.-Svoin bnndinn milli sín. LArenzius og sltrifarinn setjast. viT) borTliti oins og fyr. on bin-ir standa andspœnis.

L á r e n z í u s

stendur npp:

Loksins hefir þá róttvfsinnar óþreytandi armur náS ykkur og leitt ykkur fyrir ykkar dómara meö háðar hendur bundnar. Nú hafiö þið útrunnið ykkar illa og ólukkulega œfiskeiö og skuluð nú í dag með-taka dóm og maklega hegningu!

S k.-S v e i u n

glottandi:

Fallega byrjar hann, piltar! Þarna sórðu nú sýslu-manninn, lvetill; hversu lízt þór á blikuna?

K e t i 11

kjökrandi:

Æ minnstu' ekki á hann! Æ, nú er fokið í öll skjól!135

S k.-S v e i u n: Bítum á jaxliun, Ketill!

L á r e n z í u s til S k ugga- S veins. Gamli, gráhærði þrjótur! Víst ertu nú góðu heilli mér í greipar falinn, og er þór nú mál að gleyma harðúðinni, eða sórðu ekki, hvar að baki • þér liggur hinn langi glæpaferill, en fram undan fáein fet sórðu gálga þinn gnæfa!

S k.-S v e i n u

tii vitnanna:

Heldur er gorgeir í honum piltar! Til LArenziusar: Víst muntu nú liappi þítiu lirósa, drengur minn, að sporhundar þínir urðu nú loks til þess, að yfirstíga Skugga-Svein, ett ekki skaltu, væskillinn, ætla, að þú kúgir mig eða hræðir, eða hyggur þú, að hann gamli Sveinn gugui eins og viðvaningur, scm í fyrsta sinn hefir fangað og flegið einn horgemling? Nei, vita máttu það, að stelandi, rænandi, drepandi og tortyn-andi hefi ég allan minn aldur alið, eins og lög stóðu til, og er óg nú orðinn bæði reyndur maður og gamall; máttu því ekki ætla mór þá skönim í elli minni, að ég gugni fyrir snærisþáttum þínum.

Lárenzíus: Samvizkulatisi maður!

Sk.-Sveinn: Svo er nú])að. Kg fór í flanstri að heiinan; sainvizkan mun liata eftir legið á hillunni.136

K e t i 11:

Æ, esjmöu ekki ólukku œanniuu! Sérðu ekki, að hann ætlar að hengja okkur lifandi!

S k.-S v e i n n:

KastaÖn nú kálfshjartanu, Ketill, eigi niun síðar vænna!

L á r e n z í u s

með lnirri röddu:

Heyrið danðadóni! Hinn alræuidi, ganili stiga rnaður og útlagi, Sveiun, nefndur Skugga-Sveinn, skal tafarlaust festur upp og hengdur á gálga, samkvæmt áðurgengnum aljiingisdómi.

S k.-S v e i n n:

Ætlið þið að gleyma garminuni lionuni lvatlií

K e t i 11

œpir:

.lí, niinnstu ekki á mig ! nijóftur. .K vægð, vægð!

L á r e n /. í u s

som fyr:

Sömuleiðis og í annan máta, dæmist ri'tt að vera, aö lítileguniaSurinu Ketill, sem hér stendur, skal sæta sama Iifláti. Skulu báðir 1/flátnir fyrir sólarfall í kvöld! Burt nieð þá og látið þá hafa prestsfund og skriftir eiuu kltikkutíma.

Sigurður for moT) Kotii, som æpir. en Sk.-Svoinu setnr er minst varir rykk A sig, snvr að I.Aron/.iusi og segir mofl ógnandi rödd og moð mestri Alier/.lu siðast:137

Sk.-S v e i 1111: Lllu lieilli eru nú hendui]>essur harðhuudnar, því ella skyldi ég drepa liig, Lárus, sein frænda þiun forð-uni, já, drepa ykkur alla. Nú er niér alls varnað og illur dauði fyrir dyrum, seiu vonlegt er, þvi illur liefi óg verið. Vel og gott, þá skuld skuln allir gjalda. En þið, bleyður og ættlerar ykkar feðra! hjarið enn við skaða og skönini ! Bundið liafið þið Svein, en ekki unnið : dauður eða lifandi vitja ég minna frjálsu fjalla.

J'ar skal ég drottna, og djarfnr veifa fári' og feiknstöfuin fjalls uiii liygðir hrokkar sig:

nieðan særingum svörtum mögnuð riidd míii ryinur í regin helli!

Kor út ínoT) vur7)mönnunuin.

I. á r e n /, í u s

vi?i skrifarann:

Fá mér prótókollinn; sjálfur skráset óg dóms-atkvæðið.

Skrifar; (lálitil þíign.

5. atriði.

Söinu. Inn koma SigurTlur, som leiDir ögmund, Asta og Haraldur, Gvondur, Gudda.

L á r e u v, í u s: Hvað er þetta? Hver er]>essií138

S i g u r 8 u r:

Fjórði útilegumaðuriun, Ogmuudur að nafni, kveðst gefast upp viljugur. Leyf Astu minni að tala.

A s t a :

l'essi tnaður gafst ttpp fyrir mór; haun hefir brynt erindi að bera upp fyrir ykkur; en þyki það miklu máli skifta, sem óg vona, og fái bann ekki full griS, hefi óg ábyrgst honum, að hann fai frían gang út úr bæ þessunt og megi verja hönditr síuar.

Á moðan Ásta talar, stondur Ögmundur afslðig og talar hljótt við Harald.

L á r e 11 /, í u s:

Nú rankar mig við: Þessi ínaðttr er Galdra-Mundi hinn vestfirzki.

S i g u r S u r:

Rétt og satt, nú kannast ég li'ka við 1/sing haus frá alþingi!

L á r e 11 z í u s

til Ögmundar:

Tala þú maSur, þú hefir lausar hendur.

Ö g 111 u 11 d u r :

Kg er hér kontinn til að vitna, og legg við höfuS mitt, að þessi ungi maSur er sakíaus og heitir Har-aldur.

S i g u r S u r:

Haraldnr.

L á r e u z í u s:

Haraldur, já, við' vitum það; hvað meir?139

Ö g m u n d u r: Viö, hann <>g óg, höfutn sauiati verið í samfleytt 15 ár í flokki og fylgi með Skugga-Sveini; fyrir löngu vildum við slíta fólagsskap við liann, en sáum ekki fœrt sakir útlegðardóms míns og landsins liörðu laga.

Lárenzíus: líf þú vei/.t œtt Haraldar, þá seg skjótt!

0 g m u n d n r: l>að er gruuur minn, sem hin unga niær hefir nú staðfest bendir tii Ástu , að' þessi Haráldur só systur-sonur þiun, sýslumaður, og frændi þinn, Sigurður bóndi, og að faðir lians og nafni og moðir hans hafi látið líf sitt af völdum Skugga-Sveins.

S i g u r ð u r:

Heyr, lieyr!

Lárc n 'í í u s: Sannanir, sannanir!

0 g íii u n d u r: Dáin voru þau bæði áður en fundum okkar Sveins bar saman, en Haraldur var þá á fóstri norður í O-dáðahrauni lijá vinuni Skugga-Sveins, og var þá talinn 5 vetra. Ekki gat Sveinn ættar hans, eu heyrt liefi óg hann tala iim einhvern harðsnúinn mann, sem hann kvað Harald líkjast, og hofð'i sá drepið bræður Sveins tvo, en fallið sjálfur og fleiri honum skyldir.

N á r e n z í u s: Sannanir, maður!uo

Ó g iii ii n (] u r: Kaniiiist þú við kingu þessa'i

Iíéttir aö Lártílizfusi.

Lárensius og SigurT)ur skoTla kinguna.

L á r e n /. í u s: Mig fer iið gruna inargt; kiugiuia þekki ég að vísu ekki, en nafn móður nnunar, Karítas, er grafið ;í hana. Veiztu nieira?

() g ni u n d u r: Nú á ég ekki fleiri sðnnunarmerki, en Haraldur hefir þau sjálfur. Mér virðist sem liann sverji sig í kyn ykkar heggja; markið nu'ii orð, þótt ('g sé ykkar tieimskastur.

L á r e n '/. í u s: Eitt merki, eitt tákn enn, eina litla sönnun enn, þií eruð þið háðir frjálsir menn!

() g m u n d ii r • Fram svo með móðurmarkið, fóstri minn!

H a r ii 1 d u r

ílettir upp á liaiullegg sinum:

Hér má sjá merki á mór, en hvað má það hjál]ia'!

L á r e n /, í ti s og S i g u r ð u r: Hvað |iyðir merkið?

Ásta bondir Quddu.

G u d d a:

Æ, ég er nú örgust allra, en lofið nú kettinum141

að líta á kouginn! Lltur A liandlegginn A Haraldi. Svo sannarlega scm ég og þið viljum komast i' himnaríki, er þetta sonur hennar Sigrúnar sálugn og hans Haraldar heitins, scm úti urðu á fjöllunum forðum.

L á r e u z í u s, S i g u r ð u r og A s t a: Heyrum, heyrum!

G n d d a:

.lá, heyrið og heyri himinn og jörð, að þessi mað-ur, sem bið kallið útilegumann, er ykkar frændi eða svo gott sem sonur. Hann var á öðru ári, þegar þau lögðu með hann á stað norður fjoll, cn óg hafði átt við hann um veturinn; grwtnr . Æ, guð og lians góðir englar! livað allt rifjast nú upp fyrir mér! Lof mór kyssa blessaðan blettinn! Sárt var að skilja við þig og hörð hefir hún versla verið þér og þíuum. En gáfaður er himininn að láta móðurmerkið þitt og mig afgamla eiga eftir að útvega þér endurlausnina!

L á r e n x i u s: Hvar er hönd þín Haraldur? FaDmar imnn! Kom heill í herrans nafni!

S i g u r ð u r: Já, heill þér, frændi! hcill úr tröllahöndum!

Kyesir iiann.

Lárenzíus

til Ö gmun d ar:

Og þú, Ógmundur, haf þökk fyrir þína dáð; því hefði ég sízt trúað, að sekur niaður mætti slíkan142

drengskap svua. Tak hór hönd mína. l>ín gamla sekt mun nú aö mestu í gleymsku fallin, og kœri })ig ekki aörir og fyrir aöra sök en sauðastuld í útlegð, þá skal mér að mæta. Skal þinni svknun lyst á næsta þingi. Gakk sem frjáls maður, hvert sem þú vilt!

O g m u n d u r

yfirkominn af íögnuöi:

Er óg frjáls? er búið að leysa mig — gefa mór upp sakir, dauðamanninum! Já, ég er frjáls og laus! Jneifar á, sér, fórnar liöndunum. Eg þoli ekki við'_|^0g Haraldur laus!

Vitið þið hvaö er að vera tyndur og svo til náðar tekinn?

Flýtir sér út. (í u d d a:

Og jæa, tuskan, þaö er von til, að lianu yröi feginn, hrætetrið! bara liann væri frómur og ráðvandur!

Asta op Haraldur, Gudda og Gvendur tala saman^bak vift bina.

Var?»mennirnir koma inn blaupandi.

1. v a r ð m a ð u r: Skugga-Sveinn bað aö heilsa!

Lárenzíus: Er hann dauður?

1. v a r ð m a ð u r : Já, en ekki á gálganum.

L á r e n /, í u s og liin öll: Hvað, livað?143

1. v a r ð m a S u r: Hann varð óSur, sleit sig lausan, sló Jón sterka og þrjá aSra í rot, og hljóp á staS með Ketil,

viS á eftir, en hann varð skjótari og steypti sór meS Ivatli í Jökulsá.

L á r e n z í u s og S i g u r S u r: 1 Jökulsá?

1. v a r S m a S u r: »Hittumst á Kili«! kallaSi haun síSast, en þá tók þá iðan og sáum við það síðast til þeirra, aS Skugga-Sveinn hvarf meS Ketil á hakinu niður í Gullfoss.

"Varðmennirnir íara.

S i g u r S u r: l'ar átti hann aS lenda!

H a r a 1 d u r og A s t a: Og svo átti hann aS enda!

L á r e n z í u s:

Heiti sá foss héðan at' Skuggafoss. Nú, heyrið til: þetta fer allt að sköpuSu. Ur því inér átti ekki aö' auðnast, að standa yfir lians höfuðsvörðum. Eg sótti mál þetta með helzt til miklu kappi, og mun því maklegt, aS))essi gamli garpur fari meS sinn hlut af sœmd minni. Illur maSur var hann, en afreksmaSur þó. Nú, þótt hann fœrist í fossinum, mun rödd hans þar lengi rymja í eyrum einfaldra manna.144

S i g u r ð u r: En ekki munu þeir færri veröa, sem sjá munu þykjast skuggann liaus Skugga og lieyra hans kempu-raust á Kili.

L á r e n z í u s

til A s t u:

Og þú unga frændkona, haf sérstaka þökk fyrir þína framkomu. Kjós þú sjálf laun þér til hatida, eða munt þú ekki þótzt fullsanuað liafa, að elskan er hreystinni hraustari og kænskttnni betri, þótt blind só kölluð!

Tokar H arnl d vic) aöra hönd en Ast u vi?) ltina og snýr sór í.í 1 Ahorí*ondanna.

ögmundnr kemur i þvi inn.

L á r e u z t u s

syngur:

Nú hressi menn og huggi sinn liug á landi liér, hinn gamli grimmi Skuggi í Gullfoss steypti sér.

A 1 1 i r : Nú reynir fossinn rómiuu við raman Skugga-Svein, og þylur dauðadómiun við dáin víkings bein.

L á r e n z í u s

t il H a r a 1 d a r:

Nú friðarfaðm óg breiði

4145

þér fagri systurson, í frjálsra telag leiði með fyllstu gleðivon.

H a r a 1 d u r og 0 g m u n d u r: Nú kviði' ég ei né kvarta nú kem ég til mín sjálfs, af gleði hlær mitt hjarta, því héðau af er ég frjáls.

A s t a : Mér syndi þokan svarta hve sviplegt lífið er; en blessuð sólin bjarta á bak við myrkrið fer.

líárenzíus og Sigurður: En fyrst þú fjötur leystir af fjallasveinsins hönd, þér Ásta einni ég treysti hann aftur setja í bönd!

Allir: Og fyrst hún fjötur leysti af fjallasveinsins hönd, sór Ásta einni treystir hann aftur setja í bönd.

Tjaldið fellur.